

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Teritoria ve federální struktuře Kanady

Hana Preslová

Plzeň 2024

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní obor Mezinárodní vztahy – teritoriální studia (britsko-americká studia)

Bakalářská práce

Teritoria ve federální struktuře Kanady

Hana Preslová

Vedoucí práce: PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2024 .....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu práce, PhDr. Davidu Šancovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a čas, které mi věnoval při jejím zpracování.

Obsah

1 Úvod	6
2 Historické formování kanadského federalismu.....	9
2.1 Počátky evropské kolonizace a formování kanadské federace do roku 1867.....	9
2.2 Rozšiřování a vývoj kanadského státu po roce 1867.....	14
3 Původní obyvatelstvo	17
3.1 Vztahy a vznik smluv mezi původními obyvateli a vládou	18
3.2 Zlepšování vztahů a boj o samosprávu.....	19
4 Federální struktura Kanady	21
4.1 Administrativní členění jednotek	22
4.2 Dělbá moci a pravomoci jednotlivých úrovní.....	24
4.2.1 Federální úroveň	24
4.2.2 Provinční úroveň.....	26
4.2.3 Teritoriální úroveň.....	27
5 Severozápadní teritoria	28
5. 1 Politický systém	29
5.2 Vztahy k federální úrovni.....	31
5.3 Aktuální problémy a výzvy.....	33
6 Yukon.....	34
6.1 Politický systém	35
6.2 Vztahy k federální úrovni.....	36
6.3 Aktuální problémy a výzvy.....	38
7 Nunavut	39
7.1 Politický systém	40
7.2 Vztahy k federální úrovni.....	42
7.3 Aktuální problémy a výzvy.....	44
8 Závěr	46
9 Seznam použitých zdrojů.....	49
10 Resumé	59
11 Přílohy.....	60

1 Úvod

Kanada je konstituční monarchie a federace, složená z asymetrických jednotek s rozdílnými kompetencemi, která vznikla 1. července 1867. Od počátku měly na vývoj Kanady velký vliv evropské státy jako Francie a Velká Británie, které vedly k vytvoření odlišných kultur a potřebě federace.

Důvodů pro vznik federace bylo v Kanadě několik. Hlavním z nich je její velikost, protože se jedná o druhou největší zemi na světě dle rozlohy. Rozsáhlé území může přinášet výzvy v oblasti vládnutí a správy země, proto je federativní struktura vhodná pro její zefektivnění. Dalším důvodem je historický vývoj a s ním spojená heterogenita obyvatelstva, zejména pokud jde o náboženství a jazyk. Kanada má multikulturní populaci, a federální systém umožnil různým komunitám zachovat svou kulturu a jazyk a současně spolupracovat na federální úrovni.

Pro porozumění politického a společenského kontextu Kanady je klíčové studium kanadského federalismu, které přispívá k hlubšímu pochopení toho, jak funguje kanadský stát a jak jsou utvářena politická rozhodnutí. Asymetričnost federace činí Kanadu velice zajímavou. Veškeré složky národa podléhají dvěma úrovním vlády, a to federální a provinční či teritoriální. Tyto sféry nejsou vnímány jako výlučné, protože každá úroveň je oprávněna vydávat zákony týkající se jen předem určených oblastí (Webber 2015: 133). V rámci kanadské federativní struktury existují dva typy autonomních politických jednotek. Jedná se o provincie, které mají více obyvatel a ústava jim zajišťuje větší kompetence v rámci výkonu politiky, a teritoria s menším stupněm kompetencí.

V současné době se ve federální struktuře vyskytuje deset provincií, a to Alberta, Britská Kolumbie, Manitoba, Nový Brunšvik, Newfoundland a Labrador, Nové Skotsko, Ontario, Ostrov prince Edvarda, Québec a Saskatchewan, a tři teritoria, a to Yukon, Nunavut a Severozápadní teritoria. V této práci se primárně zaměřím právě na tyto tři teritoria.

Samotná teritoria mají velice rozlehlá území, ale i z důvodu jejich geografické umístění a přírodních podmínek nejsou z velké části obydlená. Velká část jejich obyvatel je dodnes tvořena skupinami původních obyvatel. Například teritorium Nunavut, které vzniklo jako poslední teritorium již samotným názvem znamená v inuitštině „Naše země“.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, zda je za současných podmínek nadále účelné udržování asymetrického nastavení kanadského federalismu a zda je stav teritorií dlouhodobě udržitelný. Za účelem tohoto cíle se nejprve zaměřím na samotný kanadský federalismus, jeho fungování a vznik.

V rámci svého zkoumání kanadského federalismu, a především tedy teritorií v této struktuře, budu hledat na základě dostupných informací odpovědi na několik otázek. Jedná se o otázky: „Z jakého důvodu Kanada udržuje dva typy federalizovaných jednotek (provincie a teritoria)?“ a „Existují požadavky na změnu základních principů kanadského federalismu?“.

Pro sepsání této bakalářské práce bude použita metoda obsahové analýzy odborných textů a kvalitativních dat. Důležitou částí bude zkoumání kanadské ústavy, a to především částí týkajících se federálního systému a pravomocí teritorií. Část práce bude také vycházet z aktuálního dění a názorů, které se v teritoriích vyskytují. Následně budou vhodné vybrané texty a získané informace analyzovány a kompilovány do souhrnného výstupu.

Práce bude rozdělena do dvou hlavních částí. V první části se nezaměřím na teritoria, ale na federální strukturu, historický vývoj a původní obyvatele Kanady. Ve druhé části se zaměřím na základní principy fungování teritorií v kanadském federalismu.

Vzhledem k tomu, že pro pochopení statusu teritorií a fungování federace je důležité pochopit i historii Kanady, tak se tímto tématem budu také zabývat. Pro zpracování této části budu primárně využívat dvě odborné knihy od českých

autorů. Jedná se o knihu *Kanada* z roku 2014 od Magdaleny Fiřtové a knihu *Dějiny Kanady* od autorů Lenky Rovné a Miroslava Jindry z roku 2000. Mimo jiné budu pracovat s množstvím dostupných internetových zdrojů.

Teritoria jsou z velké části domovem pro skupiny původních obyvatel, takže je důležité se zaměřit na postavení původních národů v kanadské společnosti a jejich vztahem ke státu. Z tohoto důvodu věnuji následující kapitole původnímu obyvatelstvu a jeho boji o samosprávu. Této tématice se věnoval například Graham White v článku *Treaty Federalism in Northern Canada: Aboriginal – Government Land Claims Boards* nebo již zmíněný Jeremy Webber.

Následující kapitola se bude věnovat federální struktuře Kanady, jejím jednotkám, dělení moci a pravomocím. Tato témata budou vycházet ze samotné ústavy Kanady a dalších zákonů. V kapitole budu čerpat také z knihy *The constitution of Canada: a contextual analysis* z roku 2015 od Jeremyho Webbera.

Druhá část mé práce se bude zaměřovat na teritoria a jejich vztah k centrální vládě. V této části budu analyzovat politické, ekonomické a společenské prostředí na úrovni teritorií. Budu se zabývat tím, jak jsou obyvatelé teritorií s tímto speciálním statusem spokojeni a jaké problémy zažívají. Vzhledem k tomu, že samostatné téma kanadských teritorií není v České republice více zkoumaným tématem, bude většina informací vycházet z anglicky psané odborné literatury a článků.

2 Historické formování kanadského federalismu

2.1 Počátky evropské kolonizace a formování kanadské federace do roku 1867

Důvody vzniku kanadské federace musíme hledat již v hluboké minulosti, a to především u styků původních obyvatel a Evropanů. Důležitým milníkem kanadské historie bylo její znovuobjevení v roce 1497 a i přes fakt, že ke kontaktům s Evropany docházelo již dříve¹, tak tento rok znamenal důležitý posun vztahů. Znovuobjevení Newfoundlandu italským mořeplavcem Giovannem Cabotem, častěji známým jako John Cabot, pro Anglii Jindřicha VII. vedlo k prohlášení Newfoundlandu za majetek britské koruny a zároveň tento čin odstartoval další soupeření se silnou Francií a Františkem I. o nadvládu nad moři a severoamerickým kontinentem (Fiřtová 2014: 11).

Evropané do Kanady přicházeli kvůli výnosným lovištím ryb a obchodům s kožešinami. Kožešiny pocházely především z bobrů, jejichž kožešina se v Evropě stala znakem významného společenského postavení (Rovná – Jindra 2012: 24–25).

Dříve se francouzský obchod soustřeďoval především na Středomoří, ale v 16. století došlo k zásadní změně. Oficiálním datem dosažení břehů Severní Ameriky Francouzi se stal 24. červenec 1534, kdy kapitán Jacques Cartier prohlásil indiánské území jako území pod francouzskou správou. O rok později objevili řeku sv. Vavřince, která jim umožnila proniknout hlouběji do vnitrozemí až k irokézské osadě Stadaconé (dnešní Québec). Zároveň francouzští objevitelé také doufali v objevení nové cesty do Číny (Fiřtová 2014: 11–12).

Na území ale nadále chybělo stálé francouzské osídlení a římskokatoličtí misionáři, takže Francie nemohla uplatňovat vlastnická práva. První francouzské osídlení v Severní Americe bylo Port Royal (1606) a o dva roky později Québec.

---

¹ O prvních kontaktech Evropanů bylo vyprávěno například v dílech *Grónské ságy* a *Sága Erika Ryšavého*, ale zapsány byly až koncem 12. století. Jednalo se především o kontakty s vikinky (Fiřtová 2014: 11).

Nová Francie čelila především velkým problémům při konfliktech s původními obyvateli a jejich christianizací (Rovná – Jindra 2012: 25–31).

Počátkem 17. století se na území začali usazovat také osadníci z Anglie. Společnost Hudsonova zálivu získala roku 1670 výlučná práva na obrovské území od krále Karla II. a území získalo jméno Rupertova země (viz příloha č. 1). Anglické kolonie v Severní Americe začaly být brzy velice prosperující, a tím pádem rostl počet obyvatel těchto území více než v Nové Francii. Francouzi ohrožovaní ze severozápadu od Hudsonova zálivu a z jihovýchodu z Nové Anglie začali pronikat do povodí řeky Mississippi (Historical Atlas of Canada nedatováno a; Rovná – Jindra 2012: 33–34).

Konflikty odehrávající se v Evropě se přenesly i na území Severní Ameriky. Důležitým okamžikem byla tzv. sedmiletá válka, která probíhala mezi lety 1756 až 1763 mezi Anglií a Francií. V této válce byla Francie poražena a byla nucena přistoupit na *pařížskou dohodu* (10. února 1763), čímž přišla o veškerá území v Severní Americe. Obyvatelé Nové Francie byli odzbrojeni a přísahali věrnost britskému panovníkovi (Rovná – Jindra 2012: 35–37).

Roku 1763 byla vydána *královská proklamace*, která popisovala hranice Québecu a k Newfoundlandu bylo přiřazeno pobřeží Labradoru spolu s ostrovy Anticosti a Madeleine. Zároveň byly části země, které nebyly součástí vymezených britských kolonií, označeny jako „oblasti vyhrazené indiánům“ (Historical Atlas of Canada nedatováno b).

Dobytí francouzského Québecu představuje pro frankofonní Kanadány dodnes počátek represí (Rovná – Jindra 2012: 42). Ačkoliv mírová smlouva z Paříže z roku 1763 obsahovala závazek náboženské tolerance, tak byl znemožněn přístup katolíků do veřejné správy. Britská vláda přehodnotila svůj přístup k Francouzům po proslulém bostonském pití čaje a začala s nimi postupně spolupracovat. *Quebecký zákon* z roku 1774 vrátil katolickým Francouzům dřívější politická práva, francouzský občanský zákoník a svobodu vyznávat katolickou víru, což

mělo zajistit loajalitu frankofonní třídy. S rozšířením Québecu nesouhlasila také část Američanů, kteří bránili pronikání církve. Nové zákony měla přijímat zákonodárná rada jmenovaná guvernérem (Fiřtová 2014: 21–23; Rovná – Jindra 2012: 46). *Zákonem o Québecu* je Québec rozšířen o ostrovy Labrador, Anticosti a Madeleine a také o území dříve vyhrazené původním obyvatelům na sever a západ až po Rupertovu zemi a na jihozápad až po soutok řek Ohio a Mississippi (Historical Atlas of Canada nedatováno b).

Následující roky byly ovlivněny především americkou revolucí. Po obsazení Québecu Georgem Washingtonem v září 1775 se část obyvatel postavila proti bojovníkům za nezávislost na britskou stranu, ale většina obyvatel sympatizovala spíše s americkými ideály. V tomto období došlo k přílivu anglicky hovořících usedlíků, což povzbuzovalo snahy britské správy o anglikanizaci země i přes fakt, že Britové reprezentovali přibližně pouhých 10 procent ze 160 000 obyvatel (Rovná – Jindra 2012: 47–49).

Nový ústavní zákon *Constitutional Act* z června 1791 přinesl mnoho změn. Území Britské Severní Ameriky bylo nově rozděleno na dvě části (viz příloha č. 2). Jednalo se o Horní Kanadu s anglickou většinou a Dolní Kanadu s převahou francouzsky mluvících obyvatel. K rozdělení vedla existence odlišných kultur a neochota komunit spolupracovat. Každá část měla svého guvernéra a dvoukomorový parlament. Volební právo měla většina mužského obyvatelstva a byla diskvalifikována většina žen (Rovná – Jindra 2012: 51–52).

Populace Horní Kanady, která byla založena především na zemědělské a rostlinné výrobě, se začala na počátku 19. století drasticky rozrůstat a v roce 1812 zde žilo již 75 000 obyvatel soustředěných kolem řeky sv. Vavřince a kolem Ontarijského a Erijského jezera. Naopak počet původních obyvatel v tuto dobu výrazně klesal. Británie podporovala migraci do Kanady z důvodů převýšení počtu britských osadníků nad imigranty ze Spojených států (Rovná – Jindra 2012: 56–57, 59, 62).

Během první třetiny 19. století dochází k době, kdy velkým tématem bylo vymezení hranic s okolními státy. Roku 1818 došlo k prodloužení mezinárodní hranice mezi USA a Rupertovou zemí na základě úmluvy podél 49. rovnoběžky od Lesního jezera ke Skalistým horám. Zároveň došlo k dohodě o společné správě území Oregon po dobu 10 let. Následně bylo *Adams-Onisovou smlouvou* území rozděleno mezi státy dle 42. rovnoběžky. Tato smlouva platila do roku 1846, kdy bylo území rozděleno dle 49. rovnoběžky. Velká Británie zřídila společnost Hudsonova zálivu zákonem z roku 1821, která měla sloužit jako správní orgán v získaném Severozápadním teritoriu. Zároveň ve 20. letech 19. století dochází k vymezení hranic mezi ruskou Aljaškou, kterou Rusové osidlovali od roku 1784, a britskou Severní Amerikou (Historical Atlas of Canada nedatováno c).

Zhoršující se ekonomická situace vedla mezi lety 1837 až 1838 k ozbrojeným povstáním, na což byla Britská koruna nucena reagovat. Byl odvolán někdejší guvernér a novým guvernérem se stal lord Durham. Lord Durham vypracoval o situaci tzv. *Durhamovu zprávu*², kde došel k závěru, že veškeré záležitosti provincie má řešit místní správa a pod pravomocí Koruny mají zůstat mezinárodní a ústavní záležitosti. Nejdůležitějším bodem této zprávy byl návrh na sjednocení Horní a Dolní Kanady. Toto doporučení vedlo ke sjednocení na základě *Zákona o sjednocení obou Kanad* roku 1840 a jediným oficiálním jazykem byla stanovena angličtina (Fiřtová 2014: 36; Rovná – Jindra 2012: 65–67).

Politický systém se navenek tvářil jako legitimní unie, ale zcela rozlišené názory v západní a východní části Kanady vedly ke vzniku duálního systému. Postupně rostl názor, že je třeba systém uspořádání Kanady zásadně reformovat. K tomuto názoru také pomohla obava z možného připojení Kanady k USA a z možné občanské války (Fiřtová 2014: 39–40).

Zákon o indiánských územích z roku 1859 zavedl britskou jurisdikci nad územím, které nebylo v Rupertově zemi ani v Britské Kolumbii. Území bylo oficiálně

---

² Celým názvem *Zpráva o situaci v Britské Severní Americe* (Rovná – Jindra 2012: 66).

pojmenováno jako Severozápadní teritorium (viz příloha č. 3) (Historical Atlas of Canada nedatováno d).

Rok 1864 se stal základním hybatelem ke změnám, kdy se naplnily předpoklady pro zrod myšlenky vytvoření dominia Kanady. Díky Georgi Brownovi vznikla politická koalice, jež se stala hybatelem federačního projektu. Součástí plánu bylo také rozšíření území o Rupertovu zemi. V říjnu proběhla konference v Québecu, které se zúčastnilo 33 delegátů z obou Kanad a zástupci dalších britských kolonií, které vznikaly v průběhu 17. a 18. století, a to Nového Brunšviku, Nového Skotska, Ostrova prince Edwarda a také pozorovatelé z Newfoundlandu (Fiřtová 2014: 41).

Ze šestnáctidenního jednání vzešla rezoluce o 72 bodech, která z velké části představuje dnešní kanadskou ústavu. Dominantní téma tvořila otázka federálního uspořádání a rozdělení pravomocí mezi provinčními vládami a federálním kabinetem. Díky požadavkům ze strany frankofonní východní Kanady nemohla vzniknout unie s jediným zákonodárným shromážděním. Bylo rozhodnuto, že centrální vládě budou svěřeny otázky všeobecného zájmu pro všechny provincie, a to obrana, obchod, výběr daní a měnová a zahraniční politika. Provinční vlády dostaly za úkol správu školství, zdravotnictví a sociálních služeb. Obě jednotky se měly vzájemně doplňovat v otázkách imigrační politiky a zemědělství. Mimo jiné vznikla klauzule, podle které může federální vláda převzít kontrolu i nad provinčními pravomocemi v případě, kdy by byl ohrožen „mír, pořádek a dobré vládnutí“ (Fiřtová 2014: 41–42).

Atlantické kolonie v okolí se v 60. letech 19. století domnívaly, že unii s Kanadou nepotřebují, z důvodu velkých profitů ze stavby dřevěných lodí. Zároveň se obávaly oslabení samosprávy. I přes fakt, že by konfederace kromě nevýhod přinesla i výhody se z počátku rozhodly atlantické námořní kolonie projektu nezúčastnit (Girard 2016: 5–6). Tyto oblasti byly také od kanadských center poměrně izolovány, což nepomohlo názorům na sjednocení (Rovná – Jindra 2012: 119).

Jednání, která započala roku 1864, vedla k podepsání *Zákona o Britské Severní Americe* královnou Viktorií 29. března 1867, což vedlo 1. července 1867 k vyhlášení vzniku Dominionu Kanada³. Z počátku se spojily pouze 4 provincie: Ontario, Quebec, Nové Skotsko a Nový Brunšvik⁴ (Fiřtová 2014: 41; Rovná – Jindra 2012: 120–121).

Se vznikem dominia získala federální vláda v Ottawě velké množství kontrolních pravomocí, se kterými všichni nesouhlasili a v následujících letech vyvolávaly potíže. Například pod pravomoci centrální ottawské vlády spadalo jmenování všech soudců kromě soudců smírčích. Dalším problematickým tématem bylo, že federální vláda získala pravomoc jmenování guvernérů provincií (Rovná – Jindra 2012: 122).

2.2 Rozšiřování a vývoj kanadského státu po roce 1867

Krátkou dobu po vzniku nového státu se začaly objevovat snahy o rozšíření jeho území. K prvnímu rozšíření došlo roku 1869, kdy Kanada podle svých předchozích plánů odkoupila území Rupertovy země a území Severozápadních teritorií od Velké Británie (viz příloha č. 4). Toto území bylo v následujících čtyřiceti letech rozděleno na tři administrativní území, a to provincii Manitobu (1870), Saskatchewan (1905) a Albertu (1905) (Fiřtová 2014: 41).

Britská Kolumbie vstoupila do dominia roku 1871 po slibu ottawské vlády, že do deseti let bude vybudována železnice. O dva roky později, v roce 1873, byl k dominiu připojen Ostrov prince Edwarda, kterému bylo také přislíbeno financování železnice (Fiřtová 2014: 44; Rovná – Jindra 2012: 124–125).

Severozápadní teritoria procházela řadou změn a v roce 1898 se z nich oddělilo Yukonské teritorium jako druhé samostatné teritorium. S nárůstem obyvatel bylo

---

³ Pojem dominium vyjadřoval specifický druh vlády, kdy vnitřní záležitosti spadaly pod pravomoci dominia a záležitosti zahraniční byly zpravovány z Velké Británie (Bowden 2015: 58).

⁴ Původně jednotná provincie Kanada se tedy rozdělila do dvou provincií, a to Ontario a Quebec (Rovná – Jindra 2012: 121).

území děleno do několika administrativních oblastí, které se v průběhu času měnily (Rovná – Jindra 2012: 144–145).

Poslední desátá provincie Newfoundland se dlouhou dobu držela stranou a připojila se až roku 1949. Důvodem byl i přes silný patriotismus státní bankrot. Kanada se zavázala převzít veškeré dluhy a zároveň měl být přijat i Labrador (Fiřtová 2014: 44; Rovná – Jindra 2012: 244).

Po skončení války také nastaly velké posuny v oblasti hospodářské a v oblasti mezinárodních vztahů. V kanadském hospodářství postupně ustupovala Velká Británie do pozadí a klíčovým obchodním partnerem se stávaly Spojené státy americké. Vývoj hospodářství probíhal vcelku úspěšně, ale promítaly se v něm problémy přicházející z evropských zemí, domácí inflace a zvýšená poptávka (Rovná – Jindra 2012: 222, 226, 230).

V šedesátých letech byly výraznější problémy s frankofonním Québecem. Mnoho obyvatel volalo po větší samostatnosti provincie a byli proti silné závislosti na Ottawě. V únoru 1968 se v Ottawě sešla konference věnující se ústavní problematice. Dva roky poté bylo oznámeno, že v řadě témat bylo dosaženo shody. Jednalo se o jazyková práva, výběr daní, specifika jednotlivých provincií a společné financování projektů. Tyto kroky vedly k mírnému uklidnění sporů v Québecu. Klid ale dlouhou dobu nevydržel a již v květnu 1980 se uskutečnilo referendum o otázce, zda se Québec osamostatní. V referendu se 60 procent Québečanů postavilo proti odtržení provincie od Kanady. V říjnu 1995 došlo k druhému referendu, v němž 54,4 procent Kanadčanů znovu odmítlo návrh ústavní změny (Rovná – Jindra 2012: 290–291, 293, 301). Určité problémy s Québecem, ale i přes snahy na zlepšení, přetrvávají dodnes.

Kanada setrvala jako dominium i po vyhlášení Westminsterského statutu roku 1931. Výraz dominium během 40. a 50. let začal upadat v souvislosti se vstupem Kanady do druhé světové války. Název Kanadské Dominium byl roku 1982 nahrazen v Ústavním zákonu pouze názvem Kanada, ale ve skutečnosti se jednalo

pouze o úpravu a stát již nebyl dlouhou dobu vnímán jako dominium (Bowden 2015: 58–59).

Posledním teritoriem, které na území Kanady vzniklo, bylo teritorium Nunavut. Toto teritorium vzniklo 1. dubna 1999 odtržením od Severozápadních teritorií (viz příloha č. 5). Teritorium vzniklo, jako území pro původní obyvatele Inuity, kterých zde žije více než 85 procent. Vznik tohoto teritoria se projednával již od roku 1976 a roku 1993 dosáhli Inuité dohody o nároky na pozemky⁵, čímž získali množství nových práv a záruku na vytvoření vlastního teritoria (Indian and Northern Affairs Canada 2000; Historical Atlas of Canada nedatováno e).

---

⁵ Celé znění této dohody, která byla největší dohodou o nároky na pozemky v kanadských dějinách, zní *The Nunavut Land Claim Agreement* (Indian and Northern Affairs Canada 2000).

3 Původní obyvatelstvo

Jako ve většině míst, které byly kolonizovány Evropany, tak se ani Kanada nevyhnula množství problémů spojených s původním obyvatelstvem. Původní obyvatelé se téměř ve všech zemích potýkají s nedostatečným uznáním jejich základních práv a špatnými podmínkami. I přes to, že je Kanada země s vysokou úrovní lidského rozvoje, tak dle průzkumů žije domorodé obyvatelstvo v horších podmínkách (Mitchell – Charis: 2014).

V Kanadě se v současné době vyskytuje několik hlavních skupin původních obyvatel. Kanadská ústava dnes uznává tři skupiny původních obyvatel. Jedná se o Indiány, Inuity a Métisy. Každý z těchto národů má jedinečnou historii, jazyky, zvyklosti i víru (Government of Canada 2022a). Ze statistik ze sčítání lidu z roku 2021 vyplývá, že se k původnímu obyvatelstvu hlásí 1 807 250 osob, což je v přepočtu 5 % kanadské populace. 58 % z nich se hlásí k Indiánům, 34,5 % k Métisům a pouze 3,9 % k Inuitům (Statistics Canada 2022).

I přes fakt, že nejvíce osob z původního obyvatelstva se vyskytuje v provinciích Ontario, Britská Kolumbie, Alberta a Manitoba, tak jejich podíl není tak veliký jako právě v teritoriích. Teritorium Nunavut se v roce 2021 skládalo z víc než z čtyř pětin z původních obyvatel (85,8 %). Druhý nejvyšší podíl na osobách měla Severozápadní teritoria s 49,6 % původních obyvatel a jako poslední je počtem následovalo teritorium Yukon s 22,3 % (viz příloha č. 6) (Statistics Canada 2022).

Vztah mezi domorodými komunitami a kanadskými vládami prošel v průběhu času velkým množstvím změn. Zatímco některé země přistupovaly k právům původních obyvatel jako k odnoži mezinárodního práva, tak v Kanadě měl tento vývoj jiný postup. Kanadští domorodí obyvatelé byli velmi aktivní na mezinárodní úrovni a podíleli se i na vyjednávání *Deklarace OSN o právech původních obyvatel* (Webber 2015: 225–226). Postavení domorodých národů v dnešní federaci, je založeno na smlouvách, které byly v historii podepsány mezi Británií a Kanadou (White 2002: 89).

3.1 Vztahy a vznik smluv mezi původními obyvateli a vládou

Před příchodem Evropanů byly domorodé národy díky souznění s přírodou schopné dobré organizace. Po jejich příchodu začali být tyto národy ovlivňovány jejich přítomností a začal mezi nimi vznikat obchodní vztah. Tyto vztahy byly ale často komplikované, což vedlo ke vzniku množství sporů, spojenectví a dohod (Government of Canada 2017).

Pád Montrealu v roce 1760 vedl k novému uspořádání spojenectví prvních národů. Britové v bývalých koloniích Nové Francie uzavřeli řadu smluv, s cílem zajistit neutralitu prvních národů a mírové vztahy. Aby britští správci mohli udržet úspěch, vydal král Jiří III. v roce 1763 *královskou proklamaci*, která určovala, jak mají být kolonie spravovány. Tento dokument stanovoval hranice kolonií a veškerá území na západě se stala územími indiánskými. Tato území se nesměla bez povolení indiánského ministerstva osidlovat a nebyl povolen ani obchod s nimi (Government of Canada 2017).

Roku 1839 byl přijat *zákon o ochraně korunních pozemků*, který učinil vládu strážcem všech korunních pozemků, včetně pozemků indiánských rezervací. Důvodem tohoto rozhodnutí bylo příliš rychlé osidlování kolonií. Zákon zajišťoval původní národy tím, že omezoval přístup osadníků do rezervací. V 50. letech byly přijaty další předpisy, které mimo jiné osvobodily původní obyvatele od daní (Government of Canada 2017; Leslie 2002: 24).

Rok 1860 byl velmi významný vydáním tzv. *Indiana Land Act*, neboli zákona o správě indiánských pozemků a majetku. Nově byly pravomoci v indiánských záležitostech přeneseny na kolonie a britská koruna se vzdala svých povinností (Government of Canada 2017). Koloniální povinnosti se ale se vznikem kanadského dominia staly federální odpovědností. Administrativa původních obyvatel byla považována za citlivou oblast politiky a z tohoto důvodu byla ponechána kanadským provinciím (Leslie 2002: 24).

Mezi lety 1871 až 1921 probíhala doba odkupu půdy, kdy ve smlouvách byly znovu vyčleněny pozemky pro domorodé národy. Ve dvou etapách bylo podepsáno 11 smluv, které měly usnadnit přístup k přírodním zdrojům severní Kanady a upevnit hranice. Vůdci domorodých národů ke smlouvám přistupovali, protože obyvatelé často čelili epidemiím, hladomorům a obávaly se změn ekonomiky (Government of Canada 2017).

Dalším významným rokem byl rok 1876, kdy došlo k vydání tzv. *Indian Act*, který dal větší pravomoci federálnímu ministerstvu pro indiánské záležitosti. Ministerstvo mohlo nově zasahovat do vnitřních záležitostí a spravovat zdroje. Zákon byl často novelizován a legislativa se stávala restriktivnější, protože tlačila na opuštění tradičního způsobu života. Ke změnám tohoto režimu docházelo až po druhé světové válce, kdy parlamentní výbor prováděl revizi politiky a začal přijímat vyjádření od domorodých národů. Ke zlepšení podmínek došlo v roce 1960, kdy bylo rozšířeno volební právo a více lidí mělo přístup ke zdravotnictví a vzdělání (Government of Canada 2017; Leslie 2002: 25).

3.2 Zlepšování vztahů a boj o samosprávu

Postupně začal převládat návrh, že všichni Kanadčané mají stejná práva bez ohledu na etnický původ, jazyk nebo historii. Tento názor vedl vládu k předložení tzv. *White Paper* v červnu 1969, kde vyzývali k ukončení zvláštního vztahu s domorodými národy, který byl považován za diskriminační. Dokument také vyzýval k decentralizaci indiánských záležitostí na provinční vlády. První národy ale dokument odmítaly z důvodu, že s nimi nebyl konzultován což vedlo vládu ke stáhnutí zákona v roce 1970. Federální vláda začala pomalu měnit svůj přístup, omezovala svou přítomnost a začala financovat domorodé politické organizace (Government of Canada 2017; Leslie 2002: 26–27).

Roku 1983 byl v reakci na požadavky domorodých národů na větší autonomii zřízen parlamentní výbor, který měl prozkoumat samosprávu domorodých obyvatel. V roce 1995 vláda zahájila politiku inherentního práva s cílem vyjednat

praktická opatření s domorodými skupinami. V souladu s tím by pak nové dohody o samosprávě byly partnerstvím mezi domorodými národy a federální vládou. Od zavedení této politiky bylo uzavřeno 17 dohod o samosprávě, z nichž mnohé jsou součástí rozsáhlejších dohod o komplexních nárocích (Government of Canada 2017; Leslie 2002: 27).

Co se týče suverenity domorodých národů, tak ta nebyla Nejvyšším soudem nikdy uznána. I přes fakt, že od 19. století proběhlo několik významných soudů týkajících se těchto problémů, tak soud nikdy nedošel k naprosto uspokojivému řešení (Webber 2015: 256).

Největších úspěchů o nezávislost dosáhli Inuité se vznikem teritoria Nunavut 1. dubna 1999. Území se vyčlenilo ze Severozápadních teritorií a již název, který v Inuitském jazyku znamená „Naše země“ napovídá, že se jedná o teritorium převážně domorodého obyvatelstva. Podle některých je vytvoření tohoto teritoria „odvážným politickým experimentem“ (Marecic 1999: 275).

I přes to, že bylo učiněno množství kroků k napravení vztahu s původními národy, tak nadále přetrvává problém diskriminace v různých sektorech. Dle Kanadského centra pro statistiku spravedlnosti tvoří osoby původních národů okolo 19 % federálních vězňů. Pravděpodobnost, že budou právě příslušníci původních národů obviněni z vraždy byla mezi lety 1997 až 2000 až desetkrát větší. Kromě hluboce zakořeněného stigmatu má na tento fakt vliv rasové profilování ze strany policie a soudů (Gorelick nedatováno). Dalším problematickým sektorem diskriminace je zaměstnání. V průzkumu z roku 2024 přibližně 62 % dotázaných uvádělo, že se při hledání práce setkali se zaujatostí právě díky jejich původu. Více než 52 % dotázaných zároveň uvedlo, že svou identitu z tohoto důvodu skrývají (Banfield 2024).

4 Federální struktura Kanady

Federální struktura Kanady je zajímavá svou asymetričností a rozdíly mezi jednotlivými jednotkami. Veškeré složky národa, ať již se jedná o občany, podniky či organizace, podléhají dvěma úrovním vlády, a to federální a provinční či teritoriální. Tyto sféry nejsou vnímány jako výlučné a každá úroveň je oprávněna vydávat zákony týkající se jen předem určených oblastí (Webber 2015: 133). Kanada získala federální podobu již v době jejího vzniku roku 1867.

Na vysvětlení samotných pojmů federace a federalismus existuje více různých pohledů. V současné době se federalismus definuje jako „ústavní politický systém, který vytváří oddělené výkonné, zákonodárné a soudní složky vlády na subnárodní úrovni“ (Cameron – Faletti 2005: 245–246). Kenneth Wheare klasifikuje země jako federální či nikoliv nejen na základě jejich ústav, ale také na základě jejich vládní praxe a uvádí, že Kanada je v praxi federální (Cameron – Faletti 2005: 258).

Ronald L. Watts sepsal šest hlavních charakteristických rysů, které se ve federacích v ideálním stavu vyskytují a které Kanada splňuje. Jedná se o dvě (či více) rovin vlády, z nichž obě působí přímo na občany, rozdělení kompetencí exekutivy i legislativy, které je formálně zakotveno v ústavě, regionální reprezentaci na federální rovině, která je primárně tvořena prostřednictvím druhé komory parlamentu, psanou ústavu, pro jejíž změnu je třeba souhlasu většiny regionů, spolupráci institucí a procesuálních kanálů v oblastech, kde se kompetence regionů a federace překrývají a řešení sporů mezi vládami rozhodčí procedurou (Hloušek – Kopeček – Šedo 2011: 220).

Existují pochyby o tom, zda již od počátku vzniku federace měla vzniknout reálná federace, nebo zda se jednalo spíše o určitý druh kvazifederace. Proti tomuto názoru se staví tři hlavní body. Jedním z nich je fakt, že viceguvernér každé provincie je jmenován, placen a odstraňován federální úrovní. Dalším důvodem je, že má federální úroveň dle ústavního zákona z roku 1867 neomezené právo

veta nad provinční legislativou, čehož bylo v historii často využito. Třetím důvodem je, že federální parlament má možnost jednostranně prohlásit záležitosti za obecně výhodné pro Kanadu, čímž nad těmito záležitostmi získá jurisdikci. (Webber 2015: 134–135).

Již několikrát jsem zmínila, že Kanada spadá pod tzv. asymetrický typ federalismu. V asymetrickém federalismu si, jak už z názvu vyplývá, nejsou všechny jednotky rovné, ale určitým jednotkám či regionům jsou dány určité oblasti suverenity navíc (Føllesdal 2022). Watts rozlišuje dva typy konstituční asymetrie. Prvním typem je asymetrie mezi plnohodnotnými základními jednotkami a druhým je vztah mezi malým nebo periferním státem a velkým státem, kde si menší jednotka zachovává vnitřní autonomii. Dle Wattse spadá Kanada právě pod první typ (Watts 1998: 123).

Jako jeden z důvodů, proč Kanada vytvořila a nadále udržuje asymetrický federalismus je velmi různorodé obyvatelstvo. Domorodí obyvatelé žijí na území dnešní Kanady již tisíce let a obývají velkou část území. Část obyvatelstva může také vystopovat své předky do Francie, a i když je většina z nich soustředěna v Québecu, tak můžeme více než milion frankofonních obyvatel nalézt i mimo jeho hranice. Kromě toho do Kanady míří více přistěhovalců z celého světa a jedná se tedy o globální společnost. Asymetrický federalismus je v Kanadě důležitý zejména proto, aby se tedy podpořilo sebeurčení menšinových skupin v oblastech, jako je jazyk, náboženství, vzdělávání, kultura a právní tradice (Kinsella 2007: 3–4).

4.1 Administrativní členění jednotek

V roce 1867 se kolonie v Britské Severní Americe spojily a vytvořily federální unii s názvem Kanada. Postupem času se ke kanadské federaci připojila všechna ostatní britská panství v Severní Americe, a to za specifických okolností. Většina zákonů, kterými byly zřízeny provincie a teritoria kanadské federace, jsou zákony britského parlamentu, protože stát se stal nezávislým postupným procesem.

Od roku 1982 vzešly všechny ústavní akty Kanady z kanadského parlamentu (Government of Canada 2022b).

Dnes v rámci struktury kanadské federace existují dva základní typy jednotek. Federace se člení na 13 jednotek, z nichž je 10 provincií a 3 jsou teritoria. Mezi jednotkami se kromě názvosloví vyskytují rozdíly především v jejich pravomocích. Hlavní rozdíl mezi provinciemi a teritorií můžeme nalézt již v samotné kanadské ústavě. Zatímco provincie a federální vláda jsou v ústavě řešeny, tak teritoria toto privilegium nemají. To mimo jiné znamená, že vlády teritorií nejsou ústavou chráněny (Legislative Assembly of the Northwest Territories 2014b; Makarenko 2008). Zatímco tedy provincie vykonávají ústavní pravomoci samostatně, teritoria vykonávají pouze pravomoci delegované v rámci pravomoci kanadského parlamentu. Z tohoto důvodu byl sever dříve z velké části řízen federálními úředníky, ale v posledních čtyřiceti letech dochází k významným změnám ve správě teritorií. Pro každé území bylo federálními zákony zřízeno zákonodárné shromáždění a výkonná rada. Toto mimo jiné znamená, že pravomoci podobné provinciím jsou vládou Kanady stále častěji přenášeny na teritoriální vlády⁶ (Government of Canada – Privy Council Office 2009).

I přes fakt, že teritoria zabírají více než čtyřicet procent rozlohy, tak na jejich území žije méně než tři procenta obyvatel, což má vliv na to, že jsou udržována jako jiný druh jednotek s rozdílnými pravomocemi (Government of Canada – Privy Council Office 2009). V důsledku toho se finanční zdroje teritorií liší od finančních zdrojů provincií. Pro financování teritorií byl vytvořen tzv. Territorial Formula Financing Transfer Program, který umožňuje obyvatelům teritorií přístup k veřejným službám podobným těm, které nabízejí provincie (Legislative Assembly of the Northwest Territories 2014b).

---

⁶ Jedná se o proces decentralizace, který zajišťuje větší rozhodování a odpovědnost na místní úrovni (Government of Canada – Privy Council Office 2009).

Existuje možnost, že by teritoria mohla změnit svůj status a také se stala provinciemi. Před dubnem 1982 mohly teritoria získat statut provincie prostým zákonem parlamentu. Aktuální Ústava z roku 1982 vyžaduje pro vytvoření nové provincie souhlas obou federálních komor kanadského parlamentu a dvou třetin provincií, sedmi z deseti, které dohromady tvoří alespoň 50 % populace všech provincií. V případě, že by vznikla nová provincie by muselo dojít ke změnám Ústavy a existující provincie by ztratily část svého vlivu (Göcke 2011: 101: Legislative Assembly of the Northwest Territories 2014b).

Již v roce 2004 se tehdejší premiér Paul Martin zmínil, že teritoria v budoucnosti získají status provincií. Martin sice neuvedl žádný přesný časový plán, ale uvedl, že prvním krokem je postupné předávání pravomocí a že teritoria musí být na změnu připravena. Zároveň také tvrdil, že by tento krok světu ukázal, že Arktida je kanadské území, kde bude Kanada uplatňovat suverenitu (CBS News 2004). I přes fakt, že toto téma existuje delší dobu, tak zatím nebyly provedeny žádné konkrétní kroky ke změně statusů. V současnosti by se dalo říci, že může v teritoriích probíhat určitá příprava na změnu statusu v souvislosti s decentralizací, ale nemůžeme říci, že by byl posun tak veliký, jak možná Martin očekával.

4.2 Dělbá moci a pravomoci jednotlivých úrovní

4.2.1 Federální úroveň

Federální úroveň je nadřazená provinciím a teritoriím a je tedy uplatňována na celém území Kanady. I přes fakt, že postupem času dochází k oslabování federální vlády, tak je nadále velmi důležitou a potřebnou úrovní (Smiley 1974: 9).

Kanadský parlamentní systém, je systém, který vychází z britské tzv. „westminsterské tradice“. Kromě Koruny, zastoupeného generálním guvernérem, se systém skládá ze Senátu a Dolní sněmovny, z čehož se všechny části účastní přijímání zákonů a jejich pravomoci stanovuje kanadská ústava. Výkonná moc v Kanadě je formálně svěřena Koruně, v současnosti britskému králi

Charlesovi III., ale vykonává ji jejím jménem generální guvernér, který jedná podle rozhodnutí předsedy vlády a kabinetu. Generální guvernér je jmenován panovníkem na doporučení předsedy vlády. Jako zástupce panovníka je generální guvernér vrchním velitelem kanadských ozbrojených sil, vykonává řadu ceremoniálních funkcí a reprezentuje Kanadu při mezinárodních akcích (House of Commons – Chambre des Communes Canada nedatováno).

Horní komora parlamentu, častěji známá jako Senát se skládá ze 105 senátorů (Constitution Act 1867: 21), kteří jsou jmenováni generálním guvernérem na doporučení předsedy vlády. Senátoři zastupují jednotlivé regiony, provincie a teritoria Kanady. Jednotlivé provincie a teritoria mají přesně daný počet zástupců: nejvíce má Ontario a Québec s 24 zástupci, provincie Nové Skotsko a Nový Brunšvik s 10 zástupci. Západní provincie a Newfoundland a Labrador disponují 6 mandáty a Ostrov prince Edwarda 4. Teritoria mají nejméně zástupců a každé z nich má v Senátu zastoupení pouze jednoho mandátu (Constitution Act 1867: 22).

Dolní sněmovna je oproti Senátu volené shromáždění kanadského parlamentu. V současnosti má Dolní sněmovna 338 křesel. Členové jsou voleni lidem jako zástupci vymezených volebních obvodů nebo volebních okrsků (House of Commons – Chambre des Communes Canada nedatováno).

Dle klauzule o míru a dobré vládě („klauzule POGG“) jsou veškeré pravomoci, které nejsou svěřeny provincii, ponechány na federální vládě. Federální vláda má pravomoc provádět mezinárodní smlouvy (Makarenko 2008). Mezi další pravomoci federální úrovně spadá například státní dluh a majetek, regulace obchodu, nezaměstnanost, daně, poštovní služby, sčítání lidu, obrana, námořní doprava, rybolov, trajekty, karanténa, měna, bankovníctví, váhy a míry, patenty, autorská práva, indiánské rezervy, občanství, manželství, trestní právo a vězeňství (Constitution Act 1867: 91).

Nejvyšším soudem federální soudní soustavy je Nejvyšší soud Kanady, který je jmenován federální vládou. Dále se federální soudnictví skládá z federálního odvolacího soudu, federálního soudu, daňového soudu Kanady, válečného odvolacího soudu a z válečných soudů (Makarenko 2008).

4.2.2 Provinční úroveň

Ústava udává, které pravomoci mohou provincie vykonávat. V čele každé provincie je guvernér, který je jmenován generálním guvernérem a jehož pozice je z části spíše ceremoniální (Constitution Act 1867: 58). Skutečná moc je v rukou předsedů provinčních vlád a jejich výkonných rad a provinčního voleného zákonodárského sboru. Každá provincie má vlastní zákonodárský sbor, který sídlí v hlavní město provincie. Soudní systém zahrnuje provinční odvolací soudy a provinční soudy prvního stupně, které jsou podřízeny federálnímu Nejvyššímu soudu Kanady (Makarenko 2008).

Vlastnictví veřejných pozemků a přírodních zdrojů je svěřeno provinciím již od roku 1867. Pro provincie je to vzhledem k velkému bohatství, co se týče nerostných zdrojů, velká výhoda a znamená to obrovský příjem zdrojů. Vzhledem k ekonomické, a tudíž i politické moci, která z vlastnické kontroly vyplývá, se kolem tohoto tématu vyskytovalo velké napětí (Webber 2015: 165).

Mezi pravomoci provincií spadá výběr daní pro provinční účely, půjčování peněz na úvěr, zřizování a správa provinčních úřadů, správa a prodej veřejných pozemků a dřeva náležejících provinciím, zřizování a správa věznic, nemocnic a azylových či charitativních zařízení, správa obcí, vzdělání, ochrana občanských a vlastnických práv, udělování licencí podnikům, zakládání společností s provinčními cíli, uzavírání manželství, výkon spravedlnosti a ukládání trestů v případě porušení zákonů (Constitution Act 1867: 92). Správa některých pravomocí provinciemi se prolíná s federální správou. Jedná se o zemědělství, imigraci a starobní důchody (Government of Canada 2021).

4.2.3 Teritoriální úroveň

Stejně jako provinční vlády se jedná o regionální vlády, které jsou zodpovědné za přijímání a provádění zákonů v rámci své konkrétní územní oblasti. Jak už jsem zmínila, tak velký rozdíl je, že teritoria nejsou ústavně uznávanými subjekty s vlastními autonomními pravomocemi a jurisdikcí. Z tohoto důvodu se nemohou oficiálně vyjadřovat a hlasovat v otázkách změn ústavy. Teritoria spadají pod legislativní pravomoc federální vlády, která je zodpovědná za vytvoření teritorií a stanovení jejich základního rámce.

V praxi mají teritoria přiznáno množství výsad či pravomocí. Každé teritorium má vlastní zákonodárné shromáždění, které má pravomoc přijímat zákony na svém území. Hlavou teritorií je tzv. teritoriální komisař, který v praxi plní mnoho stejných funkcí jako provinční guvernér. Moc je, stejně jako v provinciích, v rukou hlavy teritoriální vlády a její výkonné rady, stejně jako voleného zákonodárného shromáždění. Každé území má také vlastní veřejnou službu a soudní systém (Makarenko 2008).

Od provincií se teritoria liší například v půjčování peněz, protože možnost půjčky pro teritoria podléhá schválení guvernéra v radě. Další pravomoc, která je omezena, je možnost zakládání společností, jako jsou společnosti v oblasti telefonické nebo letecké dopravy, které nesmějí být zapsány do obchodního rejstříku podle územního zákona (Legislative Assembly of the Northwest Territories 2014b).

5 Severozápadní teritoria

Severozápadní teritoria jsou třetím největším územním celkem, který se nachází v kanadské federaci. Součástí federace jsou již od roku 1870, ale v průběhu vývoje z nich byla oddělena další území. Rozloha Severozápadních teritorií je 1 171 918 km². Teritorium hraničí se dvěma teritorii, Yukonem na západě a Nunavutem na východě, a se čtyřmi provinciemi, a to s Britskou Kolumbií, Albertou, Saskatchewanem a Manitobou na jihu (NWT Hira 2014: 2). Severozápadní teritoria mají 11 oficiálních jazyků, které zahrnují angličtinu, francouzštinu a 9 jazyků původních obyvatel (Northwest Territories – Industry, Tourism and Investment nedatováno: 2). Znak Severozápadních teritorií byl autorizován královnou Alžbětou II. roku 1956. V erbu můžeme nalézt například hlavu polární lišky, symbolizující obchod s kožešinami, a zlaté obdélníky, které poukazují na nerostné bohatství (viz příloha č. 7). Svou vlajku získala Severozápadní teritoria od roku 1969 (Vachon 2015).

V teritoriu můžeme nalézt pouze 33 komunit. Jedná se o jedno hlavní město Yellowknife, 5 měst, 1 vesnici, 11 tzv. Hamlets, menších komunit či osad, 3 charterová společenství a 12 komunit prvních národů. Podle posledních statistik žije v Severozápadních teritoriích pouze 44 760 obyvatel, z čehož se 49,6 % identifikuje jako členové původních národů (viz příloha č. 6) (NWT Bureau of Statistics 2023; Statistics Canada 2022). Téměř polovina populace žije v hlavním městě teritoria Yellowknife a množství komunit má méně než 200 obyvatel. 94 % neaboriginských obyvatel žije v regionálních centrech, zatímco 52 % původních obyvatel žije především v menších rurálních komunitách (NWT Hira 2014: 3).

Velká část území teritoria je klasifikována jako tundra či zalesněná půda. Jedná se přibližně o 600 000 km², což znamená, že polovina území není obyvatelná. Přibližně 150 000 km² je považováno za úrodnou lesní půdu. Na území Severozápadních teritorií se vyskytuje množství zajímavých a jedinečných míst. Jedná se například o Velké medvědí jezero, největší jezero Kanady, a Velké otročí

jezero, které je nejhlubší vodní plochou v Severní Americe (NWT Hira 2014: 2-3). Vláda Severozápadních teritorií spravuje prostřednictvím ministerstva průmyslu, cestovního ruchu a investic 33 územních parků a 5 národních parků, které se nachází v pěti administrativních regionech Dehchko, Inuvik, North Slave, South Slave a Sahtu, a jsou významnými místy pro cestovní ruch (Northwest Territories – Industry, Tourism and Investment nedatováno: 2, 5–7).

Ekonomika teritoria je z velké části závislá na těžbě ropy a zemního plynu. V menších komunitách pak nadále hraje velkou roli tradiční hospodářství, lov, rybolov a umělecká řemesla (NWT Hira 2014: 3). V roce 2023 představovaly tři největší složky, a to těžba, veřejná administrativa a reality, dohromady 57 % HDP. Téměř 80 % zaměstnanosti tvoří sektory financí, zdravotní a sociální péče, zemědělství a rybolovu (IBIS World 2024a).

V rozpočtu Severozápadních teritorií na rok 2023 a 2024 je odhadováno, že celkové příjmy teritorií budou 2,5 miliardy dolarů, zatímco celkové výdaje jsou plánovány na 2,2 miliardy dolarů. To zahrnuje předpokládaný přebytek ve výši 178 milionů dolarů. Více než 60 % provozního rozpočtu vlády představují i nadále federální převody. Pro financování teritorií využívá federální vláda mechanismus *Territorial Formula Financing Grant* a jeho prostřednictvím pomáhá financovat různé programy a služby, včetně zdravotnictví, vzdělávání, infrastruktury a dalších vládních funkcí (Government of Northwest Territories 2023: 1; NWT Hira 2014: 3).

5. 1 Politický systém

V Severozápadních teritoriích existuje úřad komisaře, který není součástí zákonodárného, výkonného ani soudního orgánu. Komisař, jmenovaný generálním guvernérem, má v teritoriích specifické postavení a pravomoci, díky kterým reprezentuje federální vládu a dohlíží na teritoriální vládu. K jeho pravomocem patří jmenování premiéra a dalších významných pozic (Office of the Commissioner of the Northwest Territories nedatováno).

Zákonodárná moc se v Severozápadních teritoriích schází v jednokomorovém zákonodárném shromáždění. Jedná se o jedno z nejmladší zákonodárných shromáždění v Kanadě, které bylo dlouhou dobu bez stálého umístění, ale od roku 1993 sídlí v budově v Yellowknife. Členové zákonodárného shromáždění jsou zástupci obyvatelstva, kteří jsou voleni každé čtyři roky. V současné době se shromáždění skládá z 19 členů, kteří zastupují jednotlivé volební obvody, které mají přibližně 2300 obyvatel. Mezi funkce zákonodárného shromáždění patří přijímání zákonů a rozhodování o politických záležitostech, které se týkají Severozápadních teritorií. Další funkcí shromáždění je volba šesti ministrů kabinetu, předsedy a premiéra, které shromáždění volí ze svých řad (Legislative Assembly of the Northwest Territories 2014a; 2014c).

Výkonná moc je v teritoriích zastoupena vládou, která je odpovědná za provádění zákonů a řízení veřejných záležitostí. Hlava vlády Severozápadního teritoria je od roku 1994 označována jako premiér. Před rokem 1980 byl předseda vlády jmenován vládou Kanady a byl označován jako komisař pro teritorium. Role premiéra zahrnuje předsedání schůzí kabinetu a přidělování portfolií (Government of Northwest Territories 2024; Legislative Assembly of the Northwest Territories 2014c).

Vláda se skládá ze šesti ministrů, kteří jsou zodpovědní za každodenní správu svých oddělení a spolupracují s výbory a dalšími jednotlivci při vytváření politik. Ministři musí odpovídat na otázky o své činnosti a rozpočtech svého oddělení v zákonodárném sboru (Government of Northwest Territories 2024).

Politika Severozápadních teritorií je založená na konsenzuálním systému namísto stranické politiky. V tomto systému jsou všichni členové voleni jako nezávislí a výbor se setkává jako fórum. Neoficiální místo opozice zastávají tzv. řadoví členové, kteří jsou zodpovědní za to, že nutí vládu k odpovědnosti a vstřícnosti vůči lidem. Veškerá legislativa, hlavní politiky a navrhované rozpočty procházejí

nejprve výbory řadových členů, což jim dává šanci provést změny iniciativ před jejich zveřejněním (Legislative Assembly of the Northwest Territories 2014c).

Severozápadní území má pět základních samostatných soudů, které fungují nezávisle na federální vládě. Jedná se o Odvolací soud pro Severozápadní teritoria, který je nejvyšším soudem a projednává odvolání vyplývající z rozhodnutí nižších soudů. Občanské a trestní záležitosti jsou projednávány v Nejvyšším soudu Severozápadních teritorií, který sídlí v Yellowknife, ale kvůli procesům cestuje do mnoha komunit. Teritoriální soud má jurisdikci v občanskoprávních věcech pro nároky až do hodnoty 35 000 dolarů. Mládež ve věku 12 až 18 let má na starosti Soud pro mládež. Posledním soudem je Smírčí soud, který vede soudní procesy o přestupcích podle územních zákonů a obecních nařízení (Justice nedatováno).

5.2 Vztahy k federální úrovni

Vztah teritorií s federální vládou je postaven na dlouhém historickém vývoji. V průběhu času se Severozápadní teritoria snaží v procesu devoluce získat větší pravomoci než ty, které jsou jim ústavou přislíbeny.

V rámci tohoto procesu bylo na Severozápadní teritoria postupně přeneseno více pravomocí. V případě Severozápadních teritorií bylo jedním z největších úspěchů podepsání dokumentu *Northwest Territories Devolution Agreement* 25. června 2013, který vstoupil v platnost 1. dubna 2014. V rámci této dohody byla na teritoriální vládu přenesena odpovědnost na spravování půdy a přírodních zdrojů v teritoriích v souladu s nově stanovenými pravidly a postupy. To zahrnuje například řízení těžby, ochranu životního prostředí, alokaci půdy pro různé účely a další aspekty správy půdy a přírodních zdrojů (Lamberink 2024).

V současnosti hraje federální vláda Kanady především klíčovou roli v poskytování finančních prostředků. Investice, které přicházejí z federální vlády zasahují do všech sektorů Severozápadních teritorií a jsou důležité pro jejich fungování. Zejména jsou investice potřebné pro zlepšování rychle stárnoucí infrastruktury.

V některých sektorech vlády docházejí k úspěšným dohodám. Příkladem úspěšné dohody je dohoda z února 2024, kdy se federální vláda zavázala k investování více než 36 milionů dolarů pro zlepšení současného stavu nedostatečného zdravotnického systému. Prostřednictvím dohody *Working Together Agreement* investuje federální vláda více než 24 milionů dolarů na podporu tříletého akčního plánu na zlepšení systému zdravotní péče. *Aging with Dignity Agreement* poskytne Severozápadním teritoriím 12 milionů dolarů na podporu pětiletého akčního plánu na pomoc stárnoucím obyvatelům s přístupem k péči (Taylor 2024).

I přes velkou finanční podporu tyto prostředky nejsou mnohdy dostatečné a nedostatek financí vede k závažným problémům. Například v souvislosti s rozsáhlými požáry, které Severozápadní teritoria zasáhly v roce 2023, se bývalá premiérka Caroline Cochrane vyjadřovala k pomoci, kterou federální vláda dodává. Dle Cochrane je infrastruktura v teritoriích podobná infrastruktuře „zemí třetího světa“ ve srovnání s komunitami v jižní Kanadě. Z tohoto důvodu vyžadovala rozsáhlejší pomoc od federální vlády v oblasti infrastruktury, kromě *Ujednání o finanční pomoci při katastrofách* (Van Dyk 2023).

I přes to, že teritoria v průběhu získávají větší pravomoci, tak mají nadále menší pravomoci než provincie. Je otázkou, zda devoluce a postupný vývoj nepovede právě ke změně tohoto statusu. Jak jsem již zmiňovala, tak diskuse o změně tohoto statusu byla otevřena již v roce 2004 tehdejším premiérem Kanady Paulem Martinem. Ten byl zastáncem toho, že Severozápadní teritoria budou v budoucnosti usilovat o změnu statusu, ale také zmiňoval, že momentální kurz této změně nebyl nakloněn (CBS News 2004).

Současný premiér R. J. Simpson je oproti Martinovi zastáncem vize snížení moci teritoriální vlády a věří, že by se stát měl co nejvíce vzdálit od života občanů. V rozhovoru pro iPolitics zdůrazňoval, že Severozápadní teritoria jsou unikátní

a nelze se na ně dívat jako na zbytek Kanady. Zároveň oznámil, že nemá žádný zájem o to, aby se teritorium stalo provincií (Legree 2024).

5.3 Aktuální problémy a výzvy

Severozápadní teritoria se potýkají s větším množstvím problémů, s jejichž vypořádáním pomáhá federální vláda. V současné době je jeden z nejdůležitějších problémů klimatická změna a s tím související stav infrastruktury.

Klimatické změny ohrožují komunity, které se nachází v oblastech tání, kde jsou časté záplavy a sesuvy půdy, které ohrožují budovy. Dle zprávy územní vlády se jako nejnaléhavější hrozba ukazuje právě měnící se permafrost. V případě očekávaného oteplení o 6 stupňů Celsia může tání permafrostu způsobit výrazné problémy v infrastruktuře, jako jsou silnice, školy a bydlení. Zároveň je současná infrastruktura nedostatečná a dle vlády je třeba zvýšit investice federální vlády (Lamberink 2022; NWT Hira 2014: 4). Mezi lety 2014 až 2015 utratila federální vláda více než 140 milionů dolarů na řešení problémů spojených s globálním oteplováním a ničením infrastruktury (Arsenault 2015). Oteplování také zkracuje životnost cest po ledu, ze kterých by se podle zpráv do roku 2050 mohla stát polovina nepoužitelnými. Zkracující se sezóna ledových cest také vede ke zhoršování bezpečnosti lovu. Veškeré tyto problémy ovlivňují a ničí tradiční život tamních komunit (Lamberink 2022).

Další hrozbu představují rizika požárů. V roce 2023 bylo 304 lesními požáry zasaženo více než 4,1 milionu hektarů lesa. Sezóna zaznamenala na mnoha částech území extrémní sucho, rekordní teploty a neobvykle silný vítr, což vedlo ke katastrofickým následkům. Během roku bylo nutno evakuovat téměř 70 % populace a mnoho obyvatel utrpělo ztrátou majetku a byly poškozeny infrastruktury komunit. Federální vláda na požáry zareagovala a prostřednictvím *Ujednání o finanční pomoci při katastrofách* zálohovou platbou ve výši 84 milionů dolarů, která má pomoci s obnovou (Public Safety Canada 2023).

6 Yukon

Druhým teritoriem, které na území Kanady vzniklo bylo teritorium Yukon roku 1898, které získalo své jméno podle stejnojmenné řeky. Yukon je nejzápadnějším teritoriem a sdílí hranice s Aljaškou, Severozápadními teritorii a Britskou Kolumbií. Rozloha Yukonu je 474 712,64 km² (Canada Visa 2023). Svůj vlastní erb získal roku 1956. Můžeme v něm nalézt symboly značící řeku Yukon, zlato, kožešinový obchod a huskyho, značícího způsob přepravy. Ve vlajce Yukonu se kromě erbu nachází věnec, květinový znak Yukonu (viz příloha č. 8) (Vachon 2015).

Yukon je druhým nejméně osídleným teritoriem, na jehož území žije podle posledních statistik 45 597 obyvatel, což je téměř 25% nárůst za posledních 10 let. Zároveň se 22,3 % řadí ke čtrnácti původním národům, které hovoří osmi různými jazyky (viz příloha č. 6). Z celkového počtu žije 36 201 obyvatel v hlavním městě teritoria Whitehorse, které se z tohoto důvodu potýká s nedostatečnými kapacitami pro bydlení (Canada Visa 2023; Statistics Canada 2022; Yukon Bureau of Statistics 2023).

Ekonomika Yukonu je z velké části založena na jeho přírodních zdrojích a jejich těžbě. Historie těžby zde sahá do 19. století, kdy objev zlata vedl k tzv. zlaté horečce na Klondiku, během níž na toto území během několika měsíců dorazilo přes 30 000 osob. Tato událost uvedla do pohybu vytvoření samotného území Yukonu. V dnešní době jsou v Yukonu především naleziště zlata, olova, stříbra a zinku (Canada Visa 2023). Největší průmyslová odvětví podle tržeb jsou těžba dřeva, která vygenerovala za rok 2023 5,6 miliard dolarů, specializované maloobchodní prodejny a těžba rud. Více než 50 % obyvatel je zaměstnáno ve veřejné správě, těžbě a v nemovitostech. Značnou část pracovních míst poskytuje také cestovní ruch (IBIS World 2024c).

Aktuální rozpočet vlády Yukonu činí 1,94 miliardy dolarů. Největší oblasti odhadovaných výdajů zahrnují zdravotnictví a sociální služby, dálnice, školství

a komunitní služby. Odhadovaný příjem činí 1,58 miliardy dolarů, přičemž 1,33 miliardy dolarů pochází z federální vlády. Transfery od federální vlády tedy tvoří asi 84 % celkových příjmů Yukonu. Čistý dluh vzrostl na 374,8 milionu dolarů, přičemž nárůst je připisován investicím do infrastrukturních projektů. Rozpočet také obsahuje fond pro mimořádné události ve výši 50 milionů dolarů, který může být použit například na pomoc při požárech nebo záplavách (Hatherly 2023).

6.1 Politický systém

Dlouhou dobu po vzniku teritoria byl za provoz vlády Yukonu zodpovědný komisař, který byl jmenován federální vládou. Během let vláda Kanady přenesla různé pravomoci podobné pravomocem provincií na vládu Yukonu a zákonodárné shromáždění. Od roku 1979 Yukon funguje podle principu odpovědné vlády, což v praxi znamená, že komisař jako hlava státu jedná na základě rad, které obdrží od premiéra jako hlavy vlády (Yukon Legislative Assembly 2021: 2).

Zákonodárná moc se v Yukonu, stejně jako v Severozápadních teritoriích, schází v zákonodárném shromáždění, které je složeno z 19 zvolených členů z jednomandátových obvodů. Všeobecné volby do shromáždění se konají každých 5 let a občané si vybírají své zastoupení do sboru. Také se mohou konat tzv. doplňovací volby, které se konají pouze v jednom volebním obvodu, v případě, že se uvolní místo ve sboru a je třeba doplnit počet (Yukon 2024b; Yukon Legislative Assembly 2021: 2).

Na rozdíl od Severozápadních teritorií a Nunavutu má Yukon politické strany, které soutěží ve volbách do teritoriálního parlamentu. Voleb se úspěšně účastní primárně strany Yukon, Liberální strana a Nová demokratická strana (Yukon 2024b; Yukon Legislative Assembly 2021: 2).

Výkonná moc se v Yukonu schází ve vládě, která se skládá z premiéra, ministrů a dalších úředníků. Hlavou vlády je premiér, který je členem zákonodárného shromáždění a vůdcem vítězné politické strany. Počet ministrů je obvykle kolem

10, ale tento počet se mění v závislosti na konkrétní politické situaci a rozhodnutí premiéra (Yukon 2024b).

Mnoho členů veřejnosti slouží ve správních radách a výborech, které jsou mimo hlavní vládní strukturu. Výbory pokrývají širokou škálu témat a mají různé role. Ve zhruba 100 vládních radách a výborech slouží okolo 1000 obyvatel (Yukon 2024b).

Soudní systém v Yukonu zahrnuje několik soudů. Nejvyšší soud Yukonu je nejvyšším soudem na území se širokou jurisdikcí pro projednávání široké škály občanských a závažných trestních věcí. Můžeme zde také nalézt Teritoriální soud, Soud pro drobné nároky a Odvolací soud, který projednává odvolání proti rozhodnutím učiněným Teritoriálním soudem a Nejvyšším soudem Yukonu (Yukon Courts 2022a; 2022b).

6.2 Vztahy k federální úrovni

V rámci procesu devoluce se 1. dubna 2003 Yukon stal prvním teritoriem, které převzalo odpovědnost za hospodaření s půdou a zdroji. K přenosu pravomocí došlo prostřednictvím dodatku k federálnímu zákonu o Yukonu na základě *Yukon Northern Affairs Program Devolution Transfer Agreement* mezi federální vládou, vládou Yukonu a signatářskými domorodými skupinami. Projednávání této dohody proběhla na základě Jednání o přenesení pravomocí, která začala již roku 1998 (Government of Canada 2013; Yukon Legislative Assembly 2021: 2). Devoluce měla pozitivní vliv na procesy a výsledky související s povoleními k využívání půdy a těžebními povoleními v tomto prostředí. Tento krok je také vnímán jako oproštění se od koloniální minulosti a upevnění své pozice ve federaci (Alcantara – Cameron – Kennedy 2012: 334–336).

Stejně jako v Severozápadních teritoriích jsou federální transfery důležitou součástí ekonomiky. Investice federální vlády stejně jako v Severozápadních teritoriích směřují do více oblastí. Jednou z největších oblastí, kam směřují investuje, je zdravotnictví. Federální vláda přislíbila investice ve výši 85,8 milionu

dolarů, které pochází ze tří různých bilaterálních dohod. Jedná se o 23,8 milionu dolarů prostřednictvím programu *Working Together*, 50 milionu dolarů prostřednictvím *Territorial Health Investment Fund* a 12 milionů dolarů prostřednictvím *Aging with Dignity Agreement*. Zavázali se také k vytvoření projektů zaměřených na duševní zdraví a prevenci a léčbu užívání návykových látek (Pilkington 2024).

Komunity po federální vládě požadují především investice do dostupného bydlení, zvyšování financování do rozvoje infrastruktury a vodovodních systémů. V souvislosti s pandemií také vyplynul na povrch problém s nedostatkem financování rekreačních služeb (Lach-Aidelbaum 2021). Premiér Yukonu Ranj Pillai chce, aby federální vláda investovala do infrastruktury a budování národa. Dle Pillaie jsou ostatní země daleko před Kanadou v rozvoji svých severních regionů a je tedy třeba zvýšit úsilí. Zároveň doufá, že toto úsilí posílí suverenitu Kanady na Arktidě a zlepší přístup k nerostným surovinám (Campbella 2023).

Již v sedmdesátých letech probíhala diskuse o změně statusu teritoria. Ve své volební kampani slíbil premiér Joe Clark obyvatelům Yukonu, že do čtyř let proběhne referendum o změně statusu teritoria na provincii. Referendum se ale i přes jeho sliby nekonalo kvůli změnám v politickém složení, změnám ve veřejném mínění a kvůli nedostatečné ekonomice. Jeho kroky souvisely s probíhajícím oslabováním federální vlády a s přesvědčením, že je Yukon na prahu hospodářského rozmachu v souvislosti se zemním plynem (Malcolm 1979).

V současné době nejsou žádné viditelné projevy snahy o změnu stavu teritoria i přes postupný proces devoluce. Například Yukon Freedom party ale zastává názor, že zůstává množství federálních omezení, které vedou k diskriminaci a je třeba provést změny, které tento stav napraví. Strana se ale nevyjádřila ke konkrétním krokům, které ke změně mají vést (Yukon Freedom Party 2022).

V případě změny Yukonu na provincii, by vláda přišla o výraznou část federální podpory a musela by se více spoléhat na sebe a výběr daní, což by v současné

době nebyla nejlepší možnost. Z tohoto důvodu v Yukonu tato možnost není pro běžného voliče považována jako aktuální.

6.3 Aktuální problémy a výzvy

Stejně jako Severozápadní teritoria se Yukon potýká s problémy s klimatickou změnou. Problémy s oteplováním přináší problémy s táním permafrostu, poškozováním infrastruktur a další. Vláda Yukonu vydala dokument *Naše čistá budoucnost*, ve které se zabývá strategií Yukonu pro zlepšení situace. Vláda chce snížit emise skleníkových plynů Yukonu z dopravy, vytápění, výroby elektřiny a dalších oblastí o 45 % do roku 2030; snížit emise skleníkových plynů z dolů Yukonu; do roku 2030 plánuje vyrábět z obnovitelných zdrojů v průměru 97 % elektřiny; a chce, aby byla vytvořena udržitelná zelená ekonomika (Yukon 2024a).

Dalším problémem v Yukonu je nedostatek bydlení, se kterým se potýká hlavní město, kde v posledních letech došlo k velkému nárůstu obyvatel. Dle zprávy statistického úřadu Yukonu platí jedna šestina domácností Yukonu více než 30 % svých příjmů na náklady na bydlení, což je standardní hranice pro cenovou dostupnost. Mnoho rodin se díky nedostatku levného bydlení dostává do finančního stresu a rodiny s nižšími příjmy se často musí potýkat s kompromisy mezi základními potřebami pro život (Halliday 2023).

Vláda se snaží situaci zlepšit pomocí financování různých projektů. Jedná se například o investici 13 milionů dolarů do projektu bydlení v bývalém hostinci v centru města a investice do společnosti Safe at Home Society, která má za cíl přeměnit bývalou ubytovnu na 67 samostatných apartmánů pro lidi bez domova. Vláda také investuje 5 milionů dolarů do dostupného bydlení v hlavním městě do projektu Winter Crossing, který má za cíl vytvořit partnerství při výstavbě 250 nových cenově dostupných domů do roku 2028 (Bossons 2024). Tyto investice jsou vnímány jako dobré, ale prozatím nedostatečné k řešení problému.

7 Nunavut

Třetím a posledním teritoriem v kanadské federaci je Nunavut. Jedná se zároveň o nejmladší teritorium, které, jak jsem již zmiňovala, vzniklo 1. dubna 1999 po dlouhém jednání s původním obyvatelstvem. Již z názvu, který v jazyce Inuitů znamená „Naše země“ vyplývá, že toto území je úzce spřaženo s původním obyvatelstvem (Canadian Geographic nedatováno; World Population Review 2024). Po vzniku teritoria mu byl téhož roku udělen generálním guvernérem Roméem LeBlacem erb s vlajkou. V erbu můžeme nalézt odkazy na původní obyvatelstvo, jako je například iglú a kamenný monument, symbolizující posvátná místa (viz příloha č. 9) (Vachon 2015).

Jedná se o největší, ale nejméně obydlenou, oblast v celé Kanadě. Nunavut pokrývá 1 936 113 km² země a 157 077 km² vody, což představuje 21 % celkové rozlohy země (Canadian Geographic nedatováno). Území zahrnuje část pevniny a velké množství malých i velkých ostrovů. Teritorium sdílí hranice na souši se Severozápadními teritorii a Manitobou. Dále sdílí námořní hranice s provinciemi Québec, Ontario a Manitobou, a také s částí Grónska.

V současné době žije na území 40 586 obyvatel, z čehož se více než čtyři pětiny považují za původní obyvatele (85,8 %) (viz příloha č. 6). Více než 7000 obyvatel žije v hlavním městě Iqualuitu na Baffinově ostrově (Statistics Canada 2022; World Population Review 2024). V Nunavutu jsou čtyři oficiální jazyky: inuktitutština, angličtina, francouzština a inuinnaqtunština (Travel Nunavut 2024).

Území Nunavutu se skládá ze tří odlišných regionů. Prvním regionem je region Qikiqtaaluk (Baffin), nejvýchodnější administrativní oblast Nunavutu, kde můžeme nalézt hlavní město a 12 komunit. Region Kivalliq se skládá z části pevniny spolu s ostrovy Southampton a Coats Island a nachází se zde 7 komunit. Posledním regionem je region Kitikmeot, nejzápadnější oblast území, kde můžeme nalézt pouze 5 komunit (Canadian Geographic nedatováno). Vzhledem

k rozlehlosti území není možné mezi komunitami cestovat autem, kvůli nedostatku zpevněných silnic. Cestování mezi komunitami se obvykle provádí letadlem nebo výletní lodí, ale v některých případech je možné cestovat sněžným skútreem, expedicí se psím spřežením nebo motorovým člunem (Travel Nunavut 2024).

Ekonomika Nunavutu je historicky založena na lovu a tradicích Inuitů, kteří stále udržují silné vazby na zemi. Studie odhadují, že současná ekonomika lovu má hodnotu přibližně 40 milionů dolarů ročně. Důležitým odvětvím je zde lov tuleňů a výrobky z tuliní kůže představují další 1 milion dolarů pro odvětví umění a řemesel (Government of Nunavut 2015: 1). V současnosti jsou největšími přispěvateli sektory ekonomiky hornictví, stavebnictví a veřejná správa. Nejvíce osob je zaměstnáno v sektorech zdravotní péče a sociální pomoci, financí a pojištění a dopravy a skladování (IBIS World 2024b).

V rámci rozpočtu předpokládá vláda příjmy ve výši 2 974 milionů dolarů. Federální převody činí 2 238 milionů dolarů, dohody třetích stran 431 milionů dolarů, daně pouze 171 milionů dolarů a další zdroje příjmů 125 milionů dolarů. Vláda odhaduje celkové provozní výdaje ve výši 2 896 milionů dolarů. Vláda také vyčleňuje dodatečných 100 milionů dolarů k řízení doplňkových požadavků na výdaje během roku. Jak je uvedeno v programu je rozpočet zaměřen na pět hlavních kategorií: stárnutí, rozšíření bydlení, podpora zdraví, reinvestice do vzdělání a diverzifikace ekonomiky (Government of Nunavut 2024: 1).

7.1 Politický systém

Stejně jako v předchozích teritoriích i v Nunavutu nadále přetrvává status komisaře. Komisař zastupuje federální vládu a na doporučení zákonodárného shromáždění, formálně jmenuje premiéra a ministry, jejichž pevný počet není stanoven (Legislative Assembly of Nunavut 2010: 1).

Zákonodárné shromáždění Nunavutu funguje na stejném principu jako shromáždění Severozápadních teritorií. Namísto stranické politiky

v zákonodárném shromáždění funguje konsenzuální systém, kde jsou všichni členové voleni jako nezávislí kandidáti za jeden z 22 obvodů. Konsenzuální styl je považován za více odpovídající způsobu, jakým tradičně Inuité rozhodovali, nicméně pro rozhodování není nutná jednomyslná shoda, ale pro mnoho záležitostí je vyžadována prostá většina hlasujících (Legislative Assembly of Nunavut 2010: 1).

Po všeobecných volbách se členové schází jako fórum a vybírají speakera, premiéra a ministry tajným hlasováním. Kabinet se obvykle skládá z premiéra a sedmi dalších členů. Premiér má pravomoc přidělovat a odnímat ministerstva. K odvolání člena výkonné rady z úřadu je zapotřebí návrh v zákonodárném shromáždění (Legislative Assembly of Nunavut 2010: 1).

Veřejná služba má zůstat politicky neutrální. Očekává se, že úředníci, kteří jsou zodpovědní zákonodárnému shromáždění, budou poskytovat nestranné rady ministrům a provádět rozhodnutí vlády (Legislative Assembly of Nunavut 2010: 4).

Silným hráčem, který hraje klíčovou roli v řízení Nunavutu, je organizace vlastnictví půdy Nunavut Tunngavik Incorporated (NTI). Organizace je někdy považována za inuitskou vládu, která vytváří vlastní programy a zapojuje se do vývoje a provádění důležitých politik vlády Nunavutu, ale sama organizace se nevidí jako paralelní vláda. Nicméně má NTI mnohem větší vliv než jakákoli zájmová skupina. *Clyde River Protocol* stanovuje zásady vztahu NTI a teritoriálního vedení a jejich vzájemné povinnosti. Podle dohody *Iqqanaijaqatigiit*, uznává vláda Nunavutu, že NTI zaujímá zvláštní místo jako primární inuitská organizace s mandátem hovořit za Inuity Nunavutu s ohledem na práva a výhody Inuitů a zavazuje se k osmi principům, které odrážejí jejich filozofie (White 2009: 60–61; Government of Nunavut 2021).

Soudní dvůr Nunavutu je jedinečný tím, že má jednoúrovňový sjednocený soud, který kombinuje pravomoci a jurisdikci obvykle spojené s nižšími i vyššími soudy.

To znamená, že soudci Soudního dvora Nunavut mají pravomoc projednávat širokou škálu případů, od těch nejnižších až po ty nejvyšší. Jedná se o specifické a adaptivní řešení pro Nunavut, které bere v úvahu jeho zvláštní geografické a kulturní podmínky. Soudní dvůr poskytuje soudní služby pro celé území Nunavutu a cestuje do 95 % komunit. Můžeme zde také nalézt Odvolací soud, který zasedá jen dvakrát až třikrát do roka a Soud pro mládež (Legislative Assembly of Nunavut 2010: 2; Nunavut Courts 2024).

7.2 Vztahy k federální úrovni

Vláda Nunavutu dlouhou dobu usilovala o devoluci, která by poskytla obyvatelům větší možnosti rozhodování o veřejném využití půdy, zdrojů a správě životního prostředí. Za tento proces je zodpovědná Divize devoluce, která vede a koordinuje jednání o přenesení pravomocí s vládou Kanady a NTI (Government of Nunavut nedatováno).

Dne 18. ledna 2024 podepsala vláda Nunavutu, NTI a vláda Kanady po dlouhém jednání dohodu *Nunavut Lands and Resources Devolution Agreement*. Dohoda se týká oficiálního převodu odpovědnosti za veřejné pozemky Nunavutu, přírodní zdroje a práva týkající se vody z kanadské vlády na vládu Nunavutu. Tato dohoda je některými považována za akt dekolonizace (Government of Canada 2024).

Před podepsáním této devoluce došlo k několika případům, kdy se zájmy Nunavutu a federální vlády střetly především v oblasti Arktidy. Nunavut má zájem se stát rovnocenným partnerem Ottawy v arktických záležitostech. Teritoriální vláda hovořila například o profitování z potencionálních offshorových zdrojů a informování o vojenských plánech federální vlády v Arktidě. V roce 2007 byli členové zákonodárného shromáždění nespokojeni s plány kanadské armády na zavedení bezpilotních letounů v Arktidě bez informování Nunavutu (Loukacheva 2009: 102–103).

V současné době tvoří federální transfery pro Nunavut tři čtvrtiny všech příjmů a jsou tedy nepostradatelnou součástí ekonomiky. Transfery spějí především do

problematických sektorů, jako nedostatek infrastruktury, nedostatek bydlení a špatný přístup k potravinám.

V lednu tohoto roku bylo oznámeno, že federální vláda bude společně s teritoriální vládou investovat do výstavby klíčové infrastruktury a zřízení životně důležitých služeb. Tato společná investice má vyjít na více než 194 milionů dolarů. Projekty se mají týkat více sektorů a mají urychlit přechod Kanady na nízkouhlíkovou budoucnost. Jedná se zlepšování zdravotní péče, veřejné dopravy, bezpečných a spolehlivých dodávek pitné vody. Díky přímému financování obcí má mimo jiné dojít k nákupu nových tranzitních vozidel pro některé osady, což umožní lepší přístup obyvatelům k základním službám (Water Canada 2024). Více než 27 milionů dolarů má být poskytnuto na podporu výstavby 459 bytových jednotek během tří let a 3 100 jednotek během 10 let ve 22 obcích. Iqaluit má obdržet 8,9 milionu dolarů na urychlení výstavby 160 bytových jednotek během tří let (Pelletier 2024).

Do Nunavutu putuje také mnoho investic do zdravotnictví. V březnu 2024 došlo k ujednání investic ve výši 35,6 milionu dolarů prostřednictvím dohod *Working Together Agreement*, 23,6 milionu dolarů, a *Aging with Dignity Agreement*, 12 milionu dolarů. Tyto projekty mají do tří let vést k větším počtům pracovníků ve zdravotnictví, zlepšení přístupu obyvatel k primární péči a poskytování služeb pro duševní péči a závislost. Do pěti let má program *Aging with Dignity Agreement* vést ke zlepšení standardů dlouhodobé péče (Health Canada 2024).

Je otázkou, jak bude vypadat vztah s federální vládou do budoucna, či zda není možnost, že by teritorium změnilo svůj stav. Vytvoření devoluční dohody bylo pro Nunavut velkým úspěchem v otázce získání více moci a dalo by se říci, že se jednalo o krok, který může vést k dalším změnám. V rámci vnitřní politické suverenity Nunavut, stejně jako ostatní teritoria, hledá lepší příležitost pro vlastní udržitelný ekonomický a sociální rozvoj (Loukacheva 2009: 103).

Někteří z politiků jsou zastánci proměny statusu. Například Paul Quassa, bývalý člen zákonodárského shromáždění, se v rozhovoru zmínil, že je možné, aby se teritorium stalo provincií. Jako příklad uvedl Manitobu, která měla v dobu, kdy se stala provincií, pouze 60 000 obyvatel. Quassa zastává názor, že vláda Nunavutu postupně musí získat úplnou kontrolu nad územím (Wright 2021).

Aktuální situace ale nenasvědčuje tomu, že by ke změně došlo v blízké budoucnosti. Tato možnost není v současné době uskutečnitelná kvůli ekonomické závislosti území, špatné infrastruktuře a velikosti populace.

7.3 Aktuální problémy a výzvy

Specifickým a častým problémem, který zasahuje velké množství obyvatel Nunavutu je nedostatek potravin. V letech 2017/2018 podle statistik trpěla nedostatkem potravin v rodinách s dětmi 62,4 % dospělých a 42,7 % dětí. Dle FoodSecureCanada nejvíce trpělo v určitých okamžicích nejistotou až 70 % populace. Tato nejistota je v Nunavutu důsledkem historických faktorů a geografické odlehlosti (Burton 2021).

Mnoho komunit spoléhá na tradiční způsob potravy, lov, ale se změnami klimatu a vysokými náklady na lov, je tento způsob života obtížnější, takže je třeba se spoléhat na tržní potraviny. Pro zejména vzdálené domorodé komunity toto znamená drahou přepravu, která má za následek zdražení potravin. V roce 2016 byly náklady na potraviny v obchodech Nunavutu až třikrát vyšší než ve zbytku Kanady. Například v rezervaci ve Fort-Albany často domácnosti utrací za potraviny minimálně 50 % svého měsíčního příjmu (Burton 2021).

Vláda v roce 2011 zahájila *Nutrition North Program* s cílem poskytnout dotace na přepravu určitých potravin ve snaze zlepšit cenovou dostupnost na severu, ale tento program nebyl úspěšný. Byl nahrazen programem, který převedl dotace na maloobchodníky, aby byli schopní se vyrovnat s vysokými náklady. I přes dotace stojí potraviny v Nunavutu stále více než dvojnásobek toho, co stojí například v jižním Ontariu. Program *Nutrition North* byl rozšířen během pandemie

COVID 19, kdy vláda investovala více než 1,1 milionu dolarů do zlepšení potravinové bezpečnosti (Burton 2021). I přes funkční programy není situace stále pod kontrolou a je třeba nadále investovat do zlepšování stavu.

8 Závěr

V této bakalářské práci jsem se zaměřovala na teritoria ve federální struktuře Kanady. Z tohoto důvodu, jsem se nejprve musela zaměřit na proces formování této federace, na původní obyvatelstvo a současné fungování federace. Následně jsem se zaměřovala na jednotlivá teritoria a jejich politickou organizaci, fungování a jejich vztah k federální vládě.

V úvodu své práce jsem si pokládala několik otázek. Nejprve jsem se snažila odpovědět na otázku z jakého důvodu Kanada udržuje dva typy federalizovaných jednotek, které mají rozdílné pravomoci. Rozdělení na provincie a teritoria je založeno především na historickém vývoji, ale také na jeho geografii a populaci. Kanadská struktura se dodnes skládá ze dvou odlišných jednotek z čistě praktických důvodů. Teritoria jsou i přes jejich geografickou rozlohu spoře osídlena a jejich ekonomika a samostatné fungování není srovnatelné s provinciemi. Za současných podmínek je proto nadále účelné udržování asymetrického nastavení kanadského federalismu i přesto, že se někdy ozývají hlasy, které s tímto názorem nesouhlasí.

Dalším důvodem pro odlišný status je různorodost obyvatelstva. Vzhledem k faktu, že například v Nunavutu tvoří původní obyvatelstvo více než 80 % populace, je zřejmé, že jejich specifické potřeby, kultura a tradice hrají klíčovou roli v utváření politiky a rozhodování na úrovni teritoria. Tím, že má například Nunavut zajištěný zvláštní status a určitou míru autonomie, mohou Inuité lépe chránit své zájmy a udržovat a rozvíjet svou jedinečnou identitu a způsob života.

Jeden z největších politických rozdílů mezi teritorií a provinciemi v současné době přetrvává v jejich konstituční povaze. Zatímco federální parlament Kanady a provinciální zákonodárna shromáždění jsou zahrnuty do úpravy ústavy Kanady, tak teritoria nejsou. I přes to, že teritoria dle ústavy nemají stejné pravomoci jako provincie, jim v průběhu vývoje bylo uděleno množství pravomocí podobných provinciím.

Druhou otázkou, kterou jsem si pro svou práci položila bylo, zda vůbec existují hlasy, které požadují některé změny v základních principech fungování teritorií v rámci kanadského federalismu. Odpověď na tuto otázku je jednoduchá. Ano, hlasy existují, ale to nutně neznamená, že je jich velké množství nebo že v blízké době dojde k nějakým změnám.

Změn statusu teritorií by bylo složité dosáhnout vzhledem k faktu, že ke změně je potřeba souhlas obou federálních komor kanadského parlamentu a dvou třetin provincií, které dohromady tvoří alespoň 50 % populace všech provincií. V případě získání provinciálního statusu teritorií by došlo k poklesu vlivu existujících provincií při změnách ústavy, protože by se zvýšila nutnost dosáhnout shody s větším počtem jurisdikcí. Je pravděpodobné, že by s tímto existující provincie nesouhlasily již kvůli samostatnému faktu, že ani v jednom z teritorií nežije více než 50 tisíc obyvatel.

Severozápadní teritoria získala prostřednictvím dohody o devoluci odpovědnost nad spravováním půdy a přírodních zdrojů v teritoriích v roce 2014 a jednalo se o velký úspěch. V současné době jsou nadále závislá na federálních transferech. Investice plující od federální vlády tvoří přes 60 % celkového rozpočtu a pomoc od federální vlády prosakuje do všech sektorů. Zároveň federální vláda pomáhá Severozápadním teritoriím s problematikou klimatických změn a špatné infrastruktury. I přes to, že se v průběhu času objevují ojedinělé názory o tom, že teritorium by se mohlo stát provincií, tak tato změna není pravděpodobná. Navíc se ozývají hlasy ze současného politického vedení Severozápadních teritorií, které aktuálně tvrdí, že by se vláda měla vzdálit co nejdále od života občanů a že teritoria o změnu nestojí.

Teritorium Yukon bylo prvním teritoriem, které v roce 2003, získalo dohodu o devoluci. Devoluce je zde vnímána jako velice kladný krok, který vedl k upevnění pozice teritoria v rámci federativní struktury. Diskuse o změně vztahu s federální vládou probíhala již od sedmdesátých let, ale kvůli nedostatečné ekonomice nikdy

nepřešla v další kroky. I přes to, že se ozývají jednotlivé hlasy požadující změnu, tak dodnes nebyl vytvořen žádný plán, jak změny dosáhnout. Vzhledem k tomu, že ekonomicky je teritorium nadále závislé na federálních převodech, které tvoří více jak 80 % jejich celkového rozpočtu, tak není Yukon na změnu připraven. Zároveň ale můžeme podotknout, že s rychlým nárůstem obyvatel by se tento stav mohl do budoucnosti změnit.

Nejmladší teritorium Nunavut již od svého vzniku usilovalo o devoluci, která byla podepsána až tento rok. Již před jejím podepsáním docházelo ke střetům zájmů Nunavutu a federální vlády, především v oblasti Arktidy. Z důvodu nedostatku potřebné infrastruktury je toto teritorium závislé na federálních transferech, které tvoří více než 75 % jejich rozpočtu. V současné době se ozývají jednotlivé hlasy, které se vyjadřují k možnosti změny statusu do budoucnosti, ale v momentálním stavu tato možnost není pravděpodobná.

Vytváření předpovědí do budoucnosti je složité, ale ze současného stavu teritorií a jejich závislosti na federální vládě a transferech vyplývá, že momentálně změna není pravděpodobná ani v jednom z nich. V případě, že by se teritoria přetransformovala v provincie by jejich ekonomika nesmírně utrpěla a prozatím teritoria nemají zdroje pro tuto proměnu. Změna by byla možná v okamžiku, kdy si teritoria vytvoří vlastní stabilní zdroj financí například z těžby, ale jedná se o záležitost, kterou není možné změnit během několika let. Samozřejmě, že skutečnost může být odlišná v případě, že by došlo k některým zásadním změnám.

9 Seznam použitých zdrojů

Alcantara, C. – Cameron, K. – Kennedy, S. (2012). Assessing Devolution in the Canadian North: A Case Study of the Yukon Territory. *Arctic* 65 (3), s. 328–338.

Arsenault, Ch. (2015). Canada's frozen north feels financial burn of global warming. *Reuters*. 16.11.2015

(<https://www.reuters.com/article/idUSKCN0SA1Z9/?fbclid=IwAR2k3ifV6gcceYJQvUsBNXeHBC94b-3xGQho4ZiYSLUFguTzU5VJ9liTza0>, 16.3.2024).

Banfield, D. (2024). Nearly 60% of Indigenous Canadians experience discrimination at their jobs, new survey reveals. *Now Toronto*. 13.1.2024 (<https://nowtoronto.com/news/indigenous-canadians-discrimination-work/>, 13.4.2024).

Bossons, M. (2024). A week dominated by funding announcements to tackle Yukon's housing crisis. *Yukon News*. 1.3.2024 (<https://www.yukon-news.com/news/a-week-dominated-by-funding-announcements-to-tackle-yukons-housing-crisis-7324703>, 16.3.2024).

Bowden, J. W. J. (2015). 1951: The Death of the Dominion of Canada. *The Dorchester Review*, 5(2), s. 58–64.

Burton, S. (2021). Food Insecurity in Nunavut: An Ongoing Issue. *Canada Without Poverty*. 1.6.2021 (<https://cwp-csp.ca/2021/06/food-insecurity-in-nunavut-an-ongoing-issue/>, 16.3.2024).

Cameron, M. A. – Falleti, T. G. (2005). Federalism and the Subnational Separation of Powers. *Publius*, 35 (2), s. 245–271.

Campbella, I. (2023). Yukon premier wants feds to invest in 'nation-building' infrastructure to unlock critical minerals and boost Arctic sovereignty. *Hill Times*. 6.9.2023 (<https://www.hilltimes.com/story/2023/09/06/yukon-premier-wants->

feds-to-invest-in-nation-building-infrastructure-to-unlock-critical-minerals-and-boost-arctic-sovereignty/396481/, 23.3.2024).

Canada Visa (2023). *About The Yukon* (<https://www.canadavisa.com/about-the-yukon.html>, 14.3.2024).

Canadian Geographic (nedatováno). *Nunavut* (<https://indigenouspeoplesatlasofcanada.ca/article/nunavut/>, 16.3.2024).

CBS News (2004). *Northern territories 'eventually' to be given provincial status*. 24.11.2004. (<https://www.cbc.ca/news/canada/northern-territories-eventually-to-be-given-provincial-status-1.484399>, 9.2.2024).

Constitution Act, 1867. IV. *Legislative Power*, ve znění pozdějších předpisů (<https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/const/page-1.html#h-5>, 17.2.2024).

Constitution Act, 1867. V. *Provincial Constitutions*, ve znění pozdějších předpisů (<https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/const/page-1.html#h-5>, 17.2.2024).

Constitution Act, 1867. VI. *Distribution of Legislative Powers*, ve znění pozdějších předpisů (<https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/const/page-1.html#h-5>, 17.2.2024).

Fiřtová, M. (2014). *Kanada* (Praha: Libri).

Føllesdal, A. (2022). Federalism. *Stanford Encyclopedia of Philosophy* (<http://plato.stanford.edu/entries/federalism/>, 15.9.2023).

Girard, P. (2016). The Atlantic provinces and Confederation debates of 1865. *Canada Watch: Practical and authoritative analysis of key national issues*, s. 1–6.

Göcke, K. (2011). Inuit Self-Government in the Canadian North: The Next Step in the Nunavut Project. *Max-Planck-Institut für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht* (https://www.zaoerv.de/71_2011/71_2011_1_a_77_102.pdf, 26.3.2024), s. 78-102.

Gorelick, M. (nedatováno). Discrimination of Aboriginals on Native Lands in Canada. *United Nation* (<https://www.un.org/en/chronicle/article/discrimination-aboriginals-native-lands-canada>, 13.1.2024).

Gouvernement of Northwest Territories (2023). *Budget 2023-24 Highlights* (https://www.fin.gov.nt.ca/sites/fin/files/resources/2023-24_budget_highlights_final_-_2023-01-27.pdf, 12.3.2024), s. 9.

Gouvernement of Northwest Territories (2024). *The Premier and Cabinet* (<https://www.gov.nt.ca/en/premier>, 11.3.2024).

Government of Canada – Privy Council Office (2009). *Difference between Canadian Provinces and Territories* (<https://epe.lac-bac.gc.ca/100/205/301/pco-bcp/website/09-06-29/www.pco-bcp.gc.ca/aia/index.asp@lang=eng&page=provterr&sub=difference&doc=difference-eng.htm>, 6.2.2024).

Government of Canada (2013). *Yukon devolution* (<https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1352470994098/1535467403471>, 23.3.2024).

Government of Canada (2017). *First Nations in Canada* (<https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1307460755710/1536862806124#chp3>, 15.8.2023).

Government of Canada (2022a). *Indigenous peoples and communities* (<https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1100100013785/1529102490303>, 15.8.2023).

Government of Canada (2022b). *Provinces and territories* (<https://www.canada.ca/en/intergovernmental-affairs/services/provinces-territories.html>, 9.2.2024).

Government of Canada (2024). *Nunavut devolution* (<https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1352471770723/1537900871295>, 17.3.2024).

Government of Nunavut (2015). *Economy* (https://www.gov.nu.ca/sites/default/files/documents/2021-11/gn_info_package_-_economy.pdf, 16.3.2024). s. 2.

Government of Nunavut (2021). *Consensus Government* (https://www.gov.nu.ca/sites/default/files/documents/2021-11/gn_info_package_-_consensus.pdf, 17.3.2024). s. 2.

Government of Nunavut (2024). *2024-25 Budget Highlights* (<https://www.gov.nu.ca/sites/default/files/documents/2024-02/2024-25%20Budget%20Highlights%20%28EN%29.pdf>, 16.3.2024). s. 1.

Government of Nunavut (nedatováno). *About Devolucion* (<https://www.gov.nu.ca/en/devolution/about-devolucion>, 17.3.2024).

Halliday, K. (2023). Yukonomist: What housing crisis? *Yukon News*. 5.2.2023 (<https://www.yukon-news.com/columns/yukonomist-what-housing-crisis-7004160>, 15.3.2024).

Hatherly, D. (2023). Yukon government's \$1.94-billion budget includes largest-ever emergency response fund. *Yukon News*. 3.3.2023 (<https://www.yukon-news.com/news/yukon-governments-1-94-billion-budget-includes-largest-ever-emergency-response-fund-7004284>, 14.3.2024).

Health Canada (2024). Government of Canada signs two bilateral agreements with Nunavut for better health care, closer to home. *Government of Canada*. 5.3.2024 (<https://www.canada.ca/en/health-canada/news/2024/03/government-of-canada-signs-two-bilateral-agreements-with-nunavut-for-better-health-care-closer-to-home.html>, 25.3.2024).

Historical Atlas of Canada (nedatováno a). *Territorial Evolution, 1670-2001: Territorial Timeline: 1670-1713* (http://www.historicalatlas.ca/website/hacolp/national_perspectives/boundaries/unit_17/u17_timeline/U17_timeline_1713.htm, 29.1.2024).

Historical Atlas of Canada (nedatováno b). *Territorial Evolution, 1670-2001: Territorial Timeline 1763-1791* (http://www.historicalatlas.ca/website/hacolp/national_perspectives/boundaries/unit_17/u17_timeline/U17_timeline_1763_1791.htm, 29.1.2024).

Historical Atlas of Canada (nedatováno c). *Territorial Evolution, 1670-2001: Territorial Timeline 1794-1825* (http://www.historicalatlas.ca/website/hacolp/national_perspectives/boundaries/unit_17/u17_timeline/U17_timeline_1794_1825.htm, 29.1.2024).

Historical Atlas of Canada (nedatováno d). *Territorial Evolution, 1670-2001: Territorial Timeline 1851-1867* (http://www.historicalatlas.ca/website/hacolp/national_perspectives/boundaries/unit_17/u17_timeline/U17_timeline_1851_1867.htm, 30.1.2024).

Historical Atlas of Canada (nedatováno e). *Territorial Evolution, 1670-2001: Territorial Timeline 1999-2001* (http://www.historicalatlas.ca/website/hacolp/national_perspectives/boundaries/unit_17/u17_timeline/U17_timeline_1999.htm, 30.1.2024).

Hloušek, V. – Kopeček, L. – Šedo, J. (2011). Federalismus, decentralizace a víceúrovňové vládnutí v současné Evropě. In: Hloušek, V. – Kopeček, L. – Šedo, J., *Politické systémy* (Barrister & Principal Publishing), s. 217–245.

House of Commons – Chambre des Communes Canada (nedatováno). *Canadian Parliamentary System* (https://www.ourcommons.ca/procedure/our-procedure/parliamentaryFramework/c_g_parliamentaryframework-e.html, 13.2.2024).

IBIS World (2024a). *Northwest Territories Economic Overview* (<https://www.ibisworld.com/canada/economic-profiles/northwest-territories/>, 11.3.2024).

IBIS World (2024b). *Nunavut Economic Overview* (<https://www.ibisworld.com/canada/economic-profiles/nunavut/>, 16.3.2023).

IBIS World (2024c). *Yukon Economic Overview* (<https://www.ibisworld.com/canada/economic-profiles/yukon/>, 14.3.2024).

Indian and Northern Affairs Canada (2000). *Nunavut: Information* (Ottawa: Department of Indian Affairs and Northern Development), s. 3.

Justice (nedatováno). *Courts of the Northwest Territories* (<https://www.justice.gov.nt.ca/en/courts/>, 22.3.2024).

Kinsella, N. A. (2007). *Federalism: The Canadian Experience 1867-2007* (<https://sencanada.ca/media/170141/federalism-e.pdf>), s. 10.

Lach-Aidelbaum, M. (2021). What Yukon communities want to see in the federal election. *CBC*. 16.8. 2021 (<https://www.cbc.ca/news/canada/north/gord-curran-lee-bodie-yukon-communities-federal-election-1.6178332>, 23.3.2024).

Lamberink, L. (2022). N.W.T. climate change threats include changing landscape — and a big price tag. *CBC*. 29.11.2022 (<https://www.cbc.ca/news/canada/north/arctic-warming-permafrost-infrastructure-nwt-1.6665106>, 13.3.2024).

Lamberink, L. (2024). Nunavut just signed a devolution deal. Here's how it worked in the Yukon and N.W.T. *CBC*. 17.1.2024 (<https://www.cbc.ca/news/canada/north/nunavut-yukon-nwt-devolution-explained-1.7086233>, 12.3.2024).

Legislative Assembly of Nunavut (2010). *Consensus Government in Nunavut* (<https://www.assembly.nu.ca/sites/default/files/Consensus%20Government%20in%20Nunavut%20-%20English.pdf>, 17.3.2024). s. 6.

Legislative Assembly of the Northwest Territories (2014a). *About the Legislative Assembly* (<https://www.ntassembly.ca/about>, 10.3.2024).

Legislative Assembly of the Northwest Territories (2014b). *Differences from Provincial Governments* (<https://www.ntassembly.ca/visitors/what-consensus/differences-provincial-governments>, 5.2.2024).

Legislative Assembly of the Northwest Territories (2014c). *What is Consensus Government?* (<https://www.ntassembly.ca/visitors/what-consensus>, 10.3.2024).

Legree, D. (2024). N.W.T. premier wants territorial government to have less power. *iPolitics*. 24.1.2024 (<https://www.ipolitics.ca/news/n-w-t-premier-wants-territorial-government-to-have-less-power>, 12.3.2024).

Leslie, J. F. (2002). The Indian Act: An Historical Perspective. *Canadian parliamentary review*, s. 23–27.

Loukacheva, N. (2009). Nunavut and Canadian Arctic Sovereignty. *Journal of Canadian studies* 43 (2), s. 82–108.

Makarenko, J. (2008). Federalism in Canada. *Re:politics*. 11.1.2008 (<https://repolitics.com/features/federalism-in-canada/#levels>, 17.2.2024).

Malcom, A. H. (1979). Yukon Takes Step Toward Province Status. *The New York Times*. 28.10.1979 (<https://www.nytimes.com/1979/10/28/archives/yukon-takes-step-toward-province-status-commissioners-powers.html>, 19.3.2024).

Marecic, C. J. (1999). Nunavut Territory: Aboriginal Governing in the Canadian Regime of Governance. *American Indian Law Review* 24 (2), s. 275–295.

Mitchell, T. – Charis, E. (2014). The UN declaration on the rights of indigenous peoples: monitoring and realizing indigenous rights in Canada. *Centre for International Governance Innovation*.

Northwest Territories – Industry, tourism and Investment (nedatováno). *Northwest Territories Parks Fact Sheet* (https://www.itg.gov.nt.ca/sites/iti/files/final_parks_factsheet.pdf, 9.3.2024). s.

8.

Nunavut Courts (2024). *Nunavut Court of Justice* (<https://www.nunavutcourts.ca/index.php/nunavut-court-of-justice>, 24.3.2024).

NWT Bureau of Statistics (2023). *Population Estimates* (<https://www.statsnwt.ca/population/population-estimates/>, 9.3.2024).

NWT Hira (2014). *Overview of the Northwest Territories* (<https://www.maca.gov.nt.ca/sites/maca/files/resources/hira-02-overview-of-the-northwest-territories.pdf>, 9.3.2024). s. 5.

Office of the Commissioner of the Northwest Territories (nedatováno). *Role of the Commissioner* (<https://www.commissioner.gov.nt.ca/en/role-commissioner>, 23.3.2024).

Pelletier, J. (2024). Nunavut housing crisis 'solvable,' federal minister says. *Nunatsiq News*. 5.1.2024 (<https://nunatsiq.com/stories/article/nunavut-housing-crisis-solvable-federal-minister-says/>, 25.3.2024).

Pilkington, C. (2024). Feds pledge nearly \$86 million to improve Yukon health care. *CBC*. 13.3.2024 (<https://www.cbc.ca/news/canada/north/federal-funding-health-care-yukon-whitehorse-walk-in-clinic-1.7142115>, 23.3.2024).

Public Safety Canada (2023). Minister Sajjan announces disaster recovery funding to Northwest Territories for 2023 wildfires. *Government of Canada*. 20.12.2023 (<https://www.canada.ca/en/public-safety-canada/news/2023/12/minister-sajjan-announces-disaster-recovery-funding-to-northwest-territories-for-2023-wildfires.html>, 13.3.2024).

Rovná, L. – Jindra, M. (2000). *Dějiny Kanady* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny).

Smiley, D. V. (1974). Federal-Provincial Conflict in Canada. *Publius*, 4 (3), s. 7–24.

Statistics Canada (2022). *Indigenous population continues to grow and is much younger than the non-Indigenous population, although the pace of growth has*

slowed (<https://www150.statcan.gc.ca/n1/daily-quotidien/220921/dq220921a-eng.htm>, 16.8.2023).

Taylor, T. (2024). Federal government to invest an additional \$36 million in NWT healthcare. *NNSL*. 14.2.2024 (<https://www.nnsl.com/news/federal-government-to-invest-an-additional-36-million-in-nwt-healthcare-7318012>, 23.3.2024).

Travel Nunavut (2024). *Welcome To Nunavut* (<https://travelnunavut.ca/welcome-to-nunavut/>, 16.3.2024).

Vachon, A. (2015). Provincial and Territorial Emblems. *The Canadian Encyclopedia*. 4.3.2015 (<https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/provincial-and-territorial-emblems>, 3.4.2024).

Van Dyk, S. (2023). 'Territories live like third-world countries': N.W.T. Premier 'tired' of asking feds for infrastructure help. *CTV News*. 26.8.2023 (<https://www.ctvnews.ca/politics/territories-live-like-third-world-countries-n-w-t-premier-tired-of-asking-feds-for-infrastructure-help-1.6535308>, 22.3.2024).

Water Canada (2024). *Federal government and Nunavut invest more than \$194 million in critical infrastructure*. 12.1.2024 (<https://www.watercanada.net/federal-government-nunavut-invest-critical-infrastructure/>, 25.3.2024).

Watts, R. L. (1998). Federalism, Federal Political Systems, and Federations. *Annual Review of Political Science* 1 (1), s. 117–138.

Webber, J. (2015). *The constitution of Canada: a contextual analysis* (Oxford: Hart Publishing). Constitutional systems of the world.

White, G. (2002). Treaty Federalism in Northern Canada: Aboriginal – Government Land Claims Boards. *Publius* 32 (3), s. 89–114.

White, G. (2009). Governance in Nunavut: Capacity vs. Culture? *Journal of Canadian studies* 43 (2), s. 57–81.

World Population Review (2024). *Nunavut Population 2024* (<https://worldpopulationreview.com/canadian-provinces/nunavut-population>, 16.3.2024).

Wright, T. (2021). Quassa says next step for Nunavut is becoming a province. *Nunavut News*. 7.9.2021 (<https://www.nunavutnews.com/news/quassa-says-next-step-for-nunavut-is-becoming-a-province-7280748>, 17.3.2024).

Yukon (2024a). *Climate change in the Yukon* (<https://yukon.ca/en/climate-change-yukon#how-were-taking-action-on-climate-change>, 16.3.2024).

Yukon (2024b). *How the government works* (<https://yukon.ca/en/how-government-works>, 15.3.2024).

Yukon Bureau of Statistics (2023). *Population Report Third Quarter, 2023* (<https://yukon.ca/sites/yukon.ca/files/ybs/fin-population-report-q3-2023.pdf>, 14.3.2024).

Yukon Courts (2022a). *Court of Appeal* (<https://www.yukoncourts.ca/en/court-appeal>, 23.3.2024).

Yukon Courts (2022b). *Supreme Court* (<https://www.yukoncourts.ca/en/supreme-court>, 23.3.2024).

Yukon Freedom Party (2022). 17.9.2022 (<https://www.facebook.com/YukonFreedomParty>, 15.3.2024).

Yukon Legislative Assembly (2021). *The Differences between Provinces and Territories* (<https://yukonassembly.ca/sites/default/files/inline-files/Info-Sheet-7-Differences-Provinces-Territories.pdf>, 15.3.2024). s. 3.

10 Résumé

In this bachelor's thesis, I first examined the history of the Canadian federation, its functioning, and its relationship with the indigenous peoples. The main aim of my work, titled "Territories in the Federal Structure of Canada," was to answer the question of why Canada maintains two distinct types of units in its structure. Canada maintains provinces and territories for several reasons. Among the main reasons are history, diversity of the population, and the weaker economy of the territories.

One of the biggest political differences between territories and provinces currently persists in their constitutional nature. Although territories are not included in the constitution, they are delegated various powers. Territories have a more limited autonomy than provinces and are subject to a different mode of governance by the federal government.

The second topic I addressed was whether there are voices calling for changes in the status of territories. Throughout the development in each territory, there has been at least a smaller group advocating for changes. However, given the current economic dependence of territories on federal support and the lack of their own resources, transforming territories into provinces is a complex and long-term process. This transformation would have to occur concurrently with the establishment of stable sources of financing, such as the development of the mining industry or economic diversification, which is a matter that would require a systematic and well-thought-out adaptation plan.

11 Přílohy

Příloha č. 1: Mapa 1670–1713

Zdroj: (Historical Atlas of Canada nedatováno a)

Příloha č. 2: Mapa 1763–1791

Zdroj: (Historical Atlas of Canada nedatováno b)

Příloha č. 3: Mapa 1851–1867

Zdroj: (Historical Atlas of Canada nedatováno c)

Příloha č. 4: Mapa 1870–1873

Zdroj: (Historical Atlas of Canada nedatováno d)

Příloha č. 5: Mapa 1999–2001

Zdroj: (Historical Atlas of Canada nedatováno e)

Příloha č. 6: Rozloha a obyvatelstvo

	ROZLOHA	POČET OBYVATEL	PŮVODNÍ OBYVATELÉ	HUSTOTA OSÍDLENÍ (OBYV./KM ²)
SEVEROZÁPADNÍ TERITORIA	1 171 918 km ²	44 760	49,6 %	0,038
YUKON	474 713 km ²	45 597	22,3 %	0,096
NUNAVUT	2 093 190 km ²	40 586	85,9 %	0,019

Zdroj: (Canada Visa 2023; Canadian Geographic nedatováno; Statistics Canada 2022; World Population Review 2024)

Příloha č. 7: Erb a vlajka Severozápadních teritorií

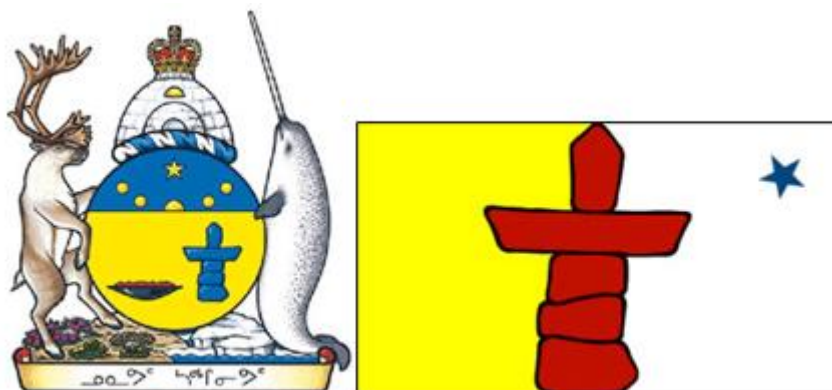
Zdroj: (Vachon 2015)

Příloha č. 8: Erb a vlajka Yukonu

Zdroj: (Vachon 2015)

Příloha č. 9: Erb a vlajka Nunavutu

Zdroj: (Vachon 2015)